VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistaminen

Päivitetty 14.9.2021

Sote-uudistus

Sisällysluettelo

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistaminen
2. Uusi rakenne
3. Hyvinvointialueen hallinto
4. Aluevaalit
5. Kokouskäytännöt
6. Hyvinvointialueen järjestämisvastuu
7. Henkilöstön asema, omaisuus- ja velkaerien siirrot
8. Valtion ohjaus
9. Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitus
10. Pelastustoimen järjestäminen
11. Uudistuksen toimeenpano

Hallitusohjelma – Osallistava ja osaava Suomi

- Kestävän talouden Suomi
- Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi
- Suomi kokoaan suurempi maailmalla
- Turvallinen oikeusvaltio Suomi
- Elinvoimainen Suomi
- Luottamuksen ja tasa-arvoisten työmarkkinoiden Suomi
- Oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaan ottava Suomi ← Sote-uudistus
- Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi

Suomi 2030 on sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävän kehityksen yhteiskunta.

Toimiva rakenne turvaa palvelut kaikille

- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rakenteet uudistetaan, jotta voidaan taata yhdenvertainen palvelujen saatavuus kaikkialla Suomessa.
- Suomen väestö ikääntyy nopeasti ja tarvitsee aiempaa enemmän palveluita. Syntyvyyden lasku vähentää työikäisten määrää ja verotuloja.
- Rakenne on uudistettava, jotta voidaan hillitä kustannusten kasvua ja varmistaa yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut tuleville sukupolville.

Sote-uudistuksen tavoitteet

- Kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja
- Turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut kaikille suomalaisille
- Parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti perustasolla
- Turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti
- Vastata yhteiskunnallisten muutosten mukanaan tuomiin haasteisiin
- Hillitä kustannusten kasvua
- Parantaa turvallisuutta

Sote-uudistuksen painopisteet

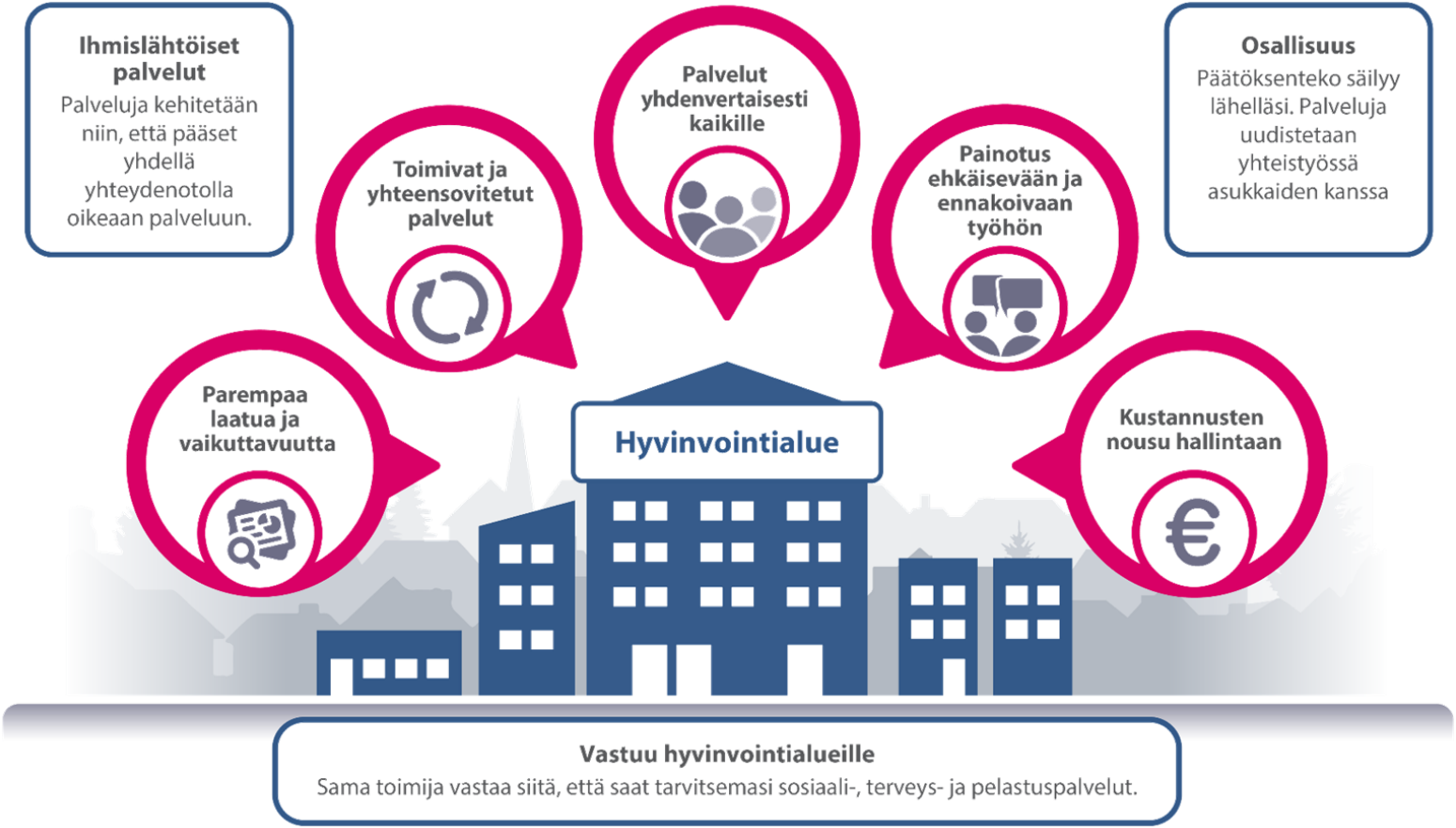

Sote-uudistuksen aikataulu 2020-2024

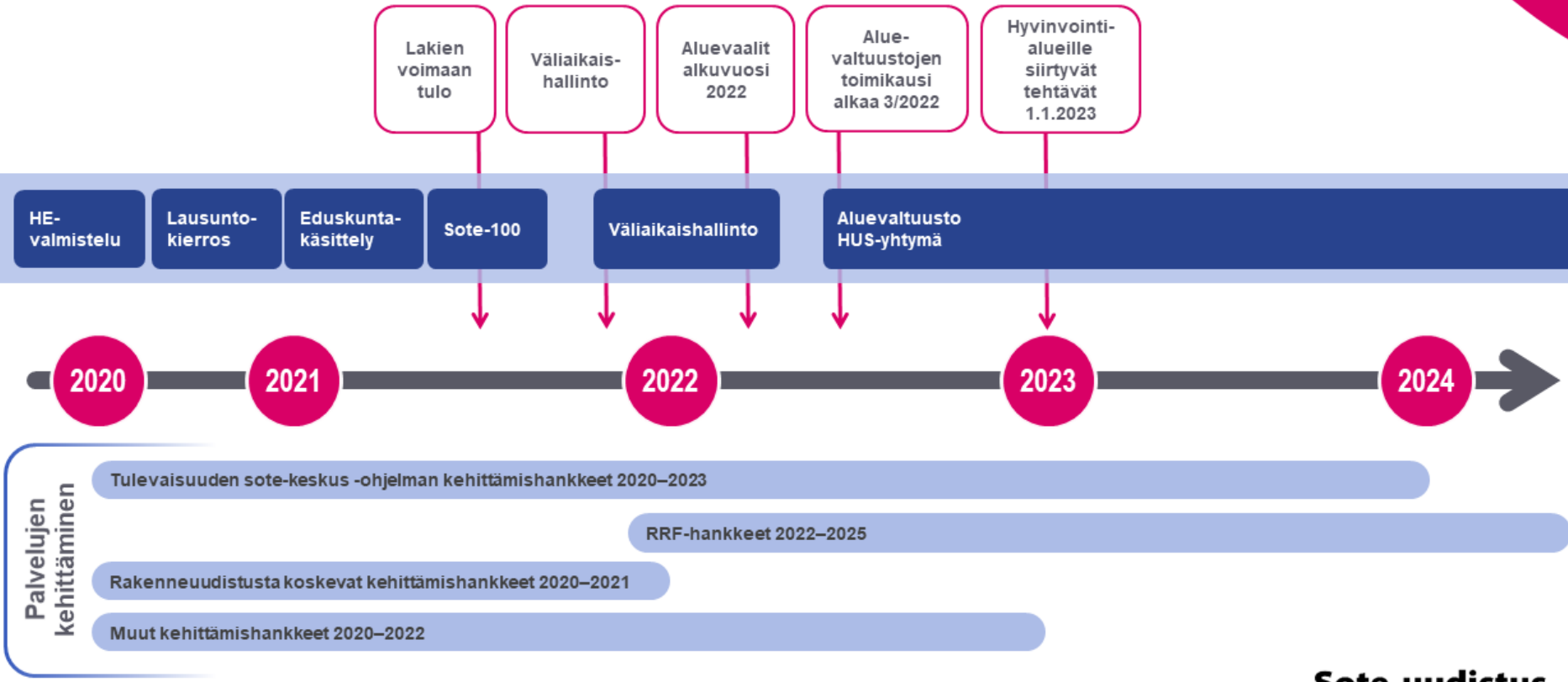

Uusi rakenne

Sote-uudistus

Hyvinvointialue: yksi päätöksenteko, johto ja rahoitus

Hyvinvointialue

- Perus- ja erityistason palvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuu yhdellä järjestäjällä
- Yksi järjestäjä mahdollistaa toiminnallisen integraation ja toiminnalliset uudistukset
- Järjestäjällä vastuu palvelujen yhteensovittamisesta ja palvelukokonaisuuksista
- Mahdollisuus kohdentaa voimavarat tasaisesti
- Pelastustoimi on soten kanssa rinnakkainen, itsenäinen toimiala

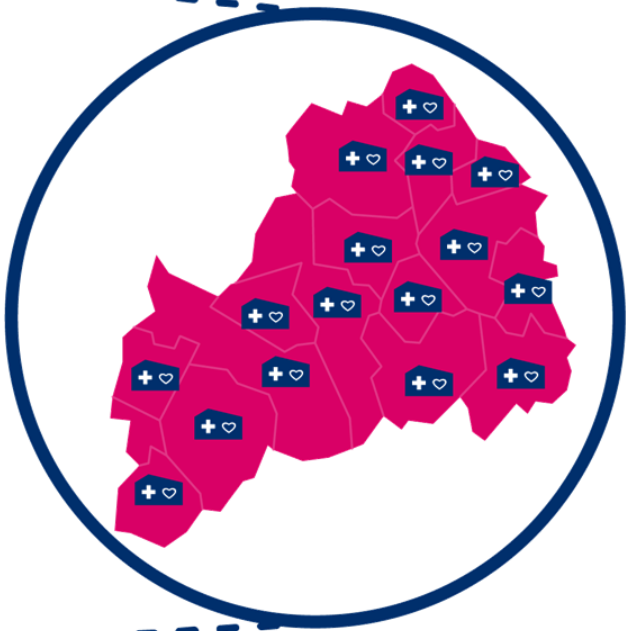

Uusi hyvinvointialuerakenne 1.1.2023

Rakenne nyt

195 22

195 sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiota
+ 22 pelastuslaitosta

Uusi rakenne

22+1

22 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjää
+ HUS

22 sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäjää

- Etelä-Karjalan hyvinvointialue
- Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Etelä-Savon hyvinvointialue
- Helsingin kaupunki
- Itä-Uusimaan hyvinvointialue
- Kainuun hyvinvointialue
- Kanta-Hämeen hyvinvointialue
- Keski-Suomen hyvinvointialue
- Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Keski-Uusimaan hyvinvointialue
- Kymenlaakson hyvinvointialue
- Lapin hyvinvointialue
- Länsi-Uusimaan hyvinvointialue
- Satakunnan hyvinvointialue
- Pirkanmaan hyvinvointialue
- Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
- Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
- Pohjois-Savon hyvinvointialue
- Päijät-Hämeen hyvinvointialue
- Vantaa-Keravan hyvinvointialue
- Varsinais-Suomen hyvinvointialue

- HUS-yhtymä on järjestämisvastuussa niistä vaativan erikoissairaanhoidon toiminnoista, joista laissa erikseen säädettäisiin tai joista sovittaisiin HUS-järjestämissopimuksessa.
- Nimi muuttuu maakunnaksi, kun esimerkiksi aluekehitystehtävät siirtyvät niille.
- Uusi rakenne määrittää maakuntajaon ja toimii muiden viranomaisten aluejaon pohjana pl. Uusimaa.

Soten työnjako 1.1.2023

Valtio
- rahoitus
- ohjaus

22+1
sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäjää + HUS

5 yhteistyöaluetta
työnjako erityistason palveluissa

Julkiset palvelut vahvassa roolissa
Yksityiset ja kolmas sektori täydentävät

Hyvinvointialueen hallinto

Hyvinvointialueen hallinto

- Hyvinvointialueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan **itsehallinto**.
- Aluevaltuusto, aluehallitus ja hyvinvointialuejohtaja johtavat hyvinvointialuetta kokonaisuutena ja sen asukkaiden etujen mukaisesti.
- Hyvinvointialueen ylin päättävä toimielin on vaaleilla valittava **aluevaltuusto**. Valtuusto päättää tarkemman organisaatiorakenteen.
- Muut lakisääteiset toimielimet ovat **aluehallitus**, **tarkastuslautakunta** sekä **kansalliskielilautakunta** ja **saamen kielen lautakunta**.
  - Laissa hyvinvointialueesta säädetään hyvinvointialueiden hallinnon ja talouden hoidosta ja tarkastuksesta sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskeinoista.
  - Sääntely on pitkälti yhdenmukainen kuntalain kanssa. Poikkeuksia mm. rajattu yleinen toimivalta, investointiohjaus, lainanottovaltuusmenettely, toimitila- ja kiinteistöhallinnon osaamiskeskus ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeus.

Aluevaltuusto

- Hyvinvointialueella on aluevaltuusto, joka vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa.
- Aluevaltuusto on hyvinvointialueen **korkein päättävä elin**.
- Yksittäisillä edustajilla on mahdollisuus saada haluamiaan asioitaan vireille.
- Valtuusto päätöksillään joko hyväksyy tai hylkää aluehallituksen esitykset.

Aluevaltuuston tehtävät

- Aluevaltuuston tehtävänä on mm. päättää:
  - hyvinvointialuestrategiasta
  - hyvinvointialueen hallintosäännöstä
  - hyvinvointialueen talousarviosta ja taloussuunnitelmasta
  - omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
  - liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista
  - varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista
  - sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista
  - palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista perittävistä asiakasmaksuista
  - takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta
  - jäsenten valitsemisesta toimielimiin
  - taloudellisten etuuksien perusteista
  - hyvinvointialueen tilintarkastajien valitsemisesta
  - tilivelvollisten nimeämisestä
  - hyvinvointialueen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapaudesta
  - muista aluevaltuuston päätettäviksi säädetyistä ja määrätyistä asioista

Aluehallitus ja tarkastuslautakunta

- Aluehallituksessa on vähemmän edustajia kuin valtuustossa.
- Aluehallitus **johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta**.
- Kaksikielisillä hyvinvointialueilla *(Itä-Uusimaa, Länsi-Uusimaa, Keski-Pohjanmaa, Kymenlaakso, Pohjanmaa, Vantaa-Kerava, Varsinais-Suomi + Helsinki)* tulee olla myös kansalliskielilautakunta.
  - Lautakunnan jäseniksi valitaan hyvinvointialueen kielivähemmistöön kuuluvia henkilöitä. Lapin hyvinvointialueella tulee olla saamen kielen lautakunta, jonka jäseniksi valitaan saamenkielisiä henkilöitä.
- Muut toimielimet ovat hyvinvointialueen päätettävissä.
- Aluehallituksen sekä tarkastuslautakunnan ja muiden lautakuntien jäsenet valitaan kesäkuussa pidettävässä aluevaltuuston kokouksessa eli **aluehallituksen jäsenet valitsee aluevaltuusto.**

Aluehallituksen tehtävät

- Aluehallituksen tulee:
  - vastata hyvinvointialueen hallinnosta ja taloudenhoidosta
  - vastata aluevaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta
  - valvoa hyvinvointialueen etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa hyvinvointialuetta ja käyttää sen puhevaltaa
  - edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastata hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikasta
  - vastata hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta
  - vastata hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen muiden tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta
  - huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä
  - huolehtia hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen järjestämisestä.
  - järjestää hyvinvointialueen riippumaton sisäinen tarkastus.

Hyvinvointialuejohtaja

- Hyvinvointialuejohtaja johtaa aluehallituksen alaisena hyvinvointialueen hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.
- Hyvinvointialuejohtajan valitsee aluevaltuusto.
- Hyvinvointialuejohtaja voidaan valita joko toistaiseksi tai määräajaksi ja hän on virkasuhteessa hyvinvointialueeseen.
  - Jos hyvinvointialuejohtajan johtajanvaalissa kukaan ei ole saanut yli puolta annetuista äänistä, toimitetaan uusi vaali kahden eniten ääniä saaneen välillä. Tässä vaalissa eniten ääniä saanut tulee valituksi.
- Hyvinvointialueen ja hyvinvointialuejohtajan on tehtävä **johtajasopimus**, jossa sovitaan hyvinvointialueen johtamisen edellytyksistä.

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

- Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.
- Hyvinvointialueelle asetetaan
    - **nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä**
    - **vanhusneuvosto**
    - **vammaisneuvosto**
- Aluehallituksen on huolehdittava vaikuttamistoimielinten toimintaedellytyksistä
    - Mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan, joilla on tai joilla vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä palveluiden kannalta
    - Vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella

Asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet

- Asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan.
- Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää:
  - järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asukasraateja
  - selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueen palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa
  - valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin
  - kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa
  - järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun
  - tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.
- Asukkaita on kuultava keskeisesti heidän elämäänsä ja arkiympäristöönsä vaikuttavissa päätöksissä.

Aluevaalit

Aluevaalit

- Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto, jonka jäsenet ja varajäsenet valitaan aluevaaleilla.
- Aluevaltuuston toimikausi on neljä vuotta ja se alkaa vaalivuoden kesäkuun alusta. Aluevaalit toimitetaan **välittöminä, salaisina ja suhteellisina**. Kaikilla äänioikeutetuilla on yhtäläinen äänioikeus.
- Hyvinvointialue muodostaa yhden vaalipiirin, eikä hyvinvointialuetta jaeta sisäisiin vaalipiireihin.
- Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen eikä siellä siten toimiteta aluevaaleja.

Aluevaalien aikataulut

- Ensimmäisten aluevaalien vaalipäivä on sunnuntai **23.1.2022.** Tämän mukaisesti vaalien muut tärkeät ajankohdat ovat seuraavat:
  - vaalirahoituslain mukainen kampanja-aika alkaa: 23.7.2021
  - aluevaltuuston koon määräävä hyvinvointialueen asukasluku: 31.8.2021
  - äänioikeusrekisterin tietojen poimintapäivä (millä hyvinvointialueella kukin on äänioikeutettu): 3.12.2021
  - ehdokashakemusten jättäminen aluevaalilautakunnalle: viimeistään 14.12.2021 ennen klo 16
  - aluevaalilautakunnat vahvistavat ehdokasasettelun (ml. ehdokasnumerot): 23.12.2021
  - äänioikeusrekisteri lainvoimainen: 11.1.2022
  - kotiäänestykseen ilmoittautuminen päättyy: 11.1.2022 klo 16
  - ennakkoäänestys kotimaassa: 12.–18.1.2022
  - ennakkoäänestys ulkomailla: 12.–15.1.2022
  - aluevaalilautakunnat vahvistavat aluevaalien tulokset: 26.1.2022
  - valtuustot aloittavat työnsä: 1.3.2022.
- **Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa vuodesta 2025 alkaen.**

Äänioikeus

- Hyvinvointialueiden täysi-ikäisillä asukkailla on äänioikeus hyvinvointialueella toimitettavissa aluevaaleissa, jossa valitaan valtuutetut ja varavaltuutetut hyvinvointialueen ylimpään päätöksentekoelimeen, aluevaltuustoon.

- Äänioikeuden lisäksi hyvinvointialueen asukkailla on äänestysoikeus hyvinvointialueen kansanäänestyksissä. Hyvinvointialueen kaikenikäiset asukkaat ja palveluiden käyttäjät voivat tehdä myös suoraan aloitteita hyvinvointialueen toimintaa koskevista asioista.

Äänioikeus aluevaaleissa määräytyy vastaavalla tavalla kuin kuntavaaleissa: äänioikeutettu on jokainen viimeistään vaalipäivänä 18 vuotta täyttävä henkilö, joka on

a) Suomen tai muun EU:n jäsenvaltion taikka Islannin tai Norjan kansalainen ja jonka kotikunta on joku kyseiseen hyvinvointialueeseen kuuluva kunta 51. päivänä ennen vaalipäivää; tai

b) muun valtion kansalainen, jonka kotikunta on joku kyseiseen hyvinvointialueeseen kuuluva kunta 51. päivänä ennen vaalipäivää ja jolla on ollut yhtäjaksoisesti kotikunta Suomessa kahden vuoden ajan laskettuna 51. päivästä ennen vaalipäivää; tai

c) EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa ja jolla on asuinpaikka kyseiseen hyvinvointialueeseen kuuluvassa kunnassa 51. päivänä ennen vaalipäivää edellyttäen, että hänen tietonsa on talletettu hänen pyynnöstään väestötietojärjestelmään ja että hän on kirjallisesti ilmoittanut Digi- ja väestötietovirastolle viimeistään 52. päivänä ennen vaalipäivää haluavansa käyttää äänioikeuttaan aluevaaleissa.

Vaalikelpoisuus

Vaalikelpoinen eli kelpoinen ehdokkaaksi aluevaaleissa on henkilö,	Vaalikelpoinen aluevaltuustoon ei ole:
1. joka on kyseisen hyvinvointialueen asukas (jonka kotikunta kuuluu kyseiseen hyvinvointialueeseen),	1. valtion virkamies, joka hoitaa välittömästi hyvinvointialuetta koskevia valvontatehtäviä;
2. jolla on jollakin hyvinvointialueella äänioikeus aluevaaleissa ja	2. hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö, joka toimii aluehallituksen tai lautakunnan tehtäväalueen tai hyvinvointialueen liikelaitoksen johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä;
3. jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.	3. hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön;
	4. hyvinvointiyhtymän jäsenenä olevan hyvinvointialueen aluevaltuuston osalta hyvinvointiyhtymän palveluksessa oleva henkilö, joka asemaltaan voidaan rinnastaa 2 kohdassa tarkoitettuun hyvinvointialueen palveluksessa olevaan henkilöön.

Valtuutettujen lukumäärä

- Valtuutettujen lukumäärästä päättää aluevaltuusto. Valtuutettuja valitaan pariton lukumäärä hyvinvointialueen asukasluvun perusteella seuraavasti:

Asukasluku*	Valtuutettuja vähintään
enintään 200 000	59
200 001—400 000	69
400 001—600 000	79
yli 600 000	89

- *Asukasluku määräytyy väestötietojärjestelmään vaalivuotta edeltävän vuoden marraskuun 30 päivän päättyessä talletettujen tietojen mukaan.

Luottamushenkilöt

- Hyvinvointialueen luottamushenkilöitä ovat valtuutetut ja varavaltuutetut, hyvinvointialueen (tai hyvinvointiyhtymän) toimielimiin valitut jäsenet ja muut hyvinvointialueen luottamustoimiin valitut henkilöt.
- Tehtävänsä perusteella hyvinvointialueen toimielimen jäseneksi valittu hyvinvointialueen viranhaltija tai työntekijä ei ole hyvinvointialueen luottamushenkilö.
- Luottamushenkilön tulee edistää hyvinvointialueen ja sen asukkaiden etua sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti tehtävän edellyttämällä tavalla.
- Hyvinvointialueen luottamushenkilöllä on oikeus saada vapaata työstään hyvinvointialueen toimielimen kokoukseen osallistumista varten. Työnantajalle tulee ilmoittaa tarvittavasta vapaasta viimeistään 14 päivää ennen kokouspäivää.
- Luottamushenkilölle maksetaan kokouspalkkiota, korvausta ansionmenetyksestä ja kustannuksista, joita luottamustoimen vuoksi aiheutuu (esim. lastenhoidon järjestäminen) sekä matkakustannusten korvausta ja päivärahaa.

Kokouskäytännöt

Kokouskutsu

- Kokouskutsun aluevaltuuston ensimmäiseen kokoukseen antaa aluehallituksen puheenjohtaja
- Kokouksen avaa iältään vanhin läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa puhetta, kunnes aluevaltuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat on valittu.

Kutsussa on ilmoitettava käsiteltävät asiat. Kokouskutsu on lähetettävä **vähintään neljä päivää** ennen kokousta. Samassa ajassa on kokouksesta tiedotettava yleisessä tietoverkossa.

Kokouskutsu voidaan lähettää sähköisesti, jos hyvinvointialue huolehtii, että tähän tarvittavat tekniset välineet ja yhteydet ovat käytettävissä. Aluevaltuusto voi käsitellä asian, joka on mainittu kokouskutsussa, ja joka on aluehallituksen valmistelema.

Kokouskäytännöt

- Aluevaltuusto kokoontuu päättäminään aikoina, ja silloin kun aluevaltuuston puheenjohtaja katsoo sen tarpeelliseksi. Aluevaltuuston kutsuu koolle puheenjohtaja.
- Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä.
  - Jos joku käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, puheenjohtajan tulee kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti tai tarvittaessa poistumaan. Jos syntyy epäjärjestys, puheenjohtajan on keskeytettävä tai lopetettava kokous.
- Toimielimen jäsenellä on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa. Jäsenen on puheessaan pysyttävä asiassa. Jos puhuja poikkeaa asiasta, puheenjohtajan on kehotettava häntä palaamaan asiaan. Jos puhuja ei noudata kehotusta, puheenjohtaja voi kieltää häntä jatkamasta puhetta. Jos puhuja ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, puheenjohtaja voi asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.
- Aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa valtuutetuista on läsnä. Muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Toimielimen päätöksistä pidetään pöytäkirjaa. Jos asiasta ollaan yksimielisiä, puheenjohtaja toteaa päätöksen. Muussa tapauksessa puheenjohtaja toteaa ehdotukset, joita ei kannatuksen puuttuessa oteta äänestettäviksi, ja ehdotukset, joista äänestetään. Äänestys toimitetaan avoimesti. Kannanoton voi ilmaista äänestämällä ”jaa” tai ”ei”. Päätökseksi tulee ehdotus, joka on saanut eniten ääniä, tai äänten mennessä tasan ehdotus, jota puheenjohtaja on äänestänyt.

Sähköinen päätöksentekomenettely

- Kokouksia voidaan järjestää varsinaisesti paikan päällä tai sähköisessä toimintaympäristössä. Sähköisessä kokouksessa hyvinvointialueen tulee huolehtia tietoturvallisuudesta, ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisen saatavissa.
- Aluevaltuuston kokoukset ovat julkisia, jollei kokouksessa käsitellä sellaista asiaa, joka olisi lailla säädetty salassa pidettäväksi. Muiden toimielinten kokoukset ovat julkisia vain, jos toimielin niin päättää. Yleisöllä tulee olla mahdollisuus seurata julkisia kokouksia.
- Aluevaltuuston ja muiden toimielinten julkisia kokouksia lukuun ottamatta toimielimen päätöksenteko voi tapahtua suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä. Käsiteltävät asiat tulee yksilöidä kokouskutsussa ja mainita, mihin mennessä asia voidaan käsitellä sähköisessä päätöksentekomenettelyssä.
- Asia on käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja käsittelyn määräaika on päättynyt. Asia siirtyy kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin jäsen sitä vaatii tai on jättänyt kantansa ilmaisematta. Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehtyjä päätöksiä koskeva pöytäkirja voidaan tarkastaa ennen kokousta.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

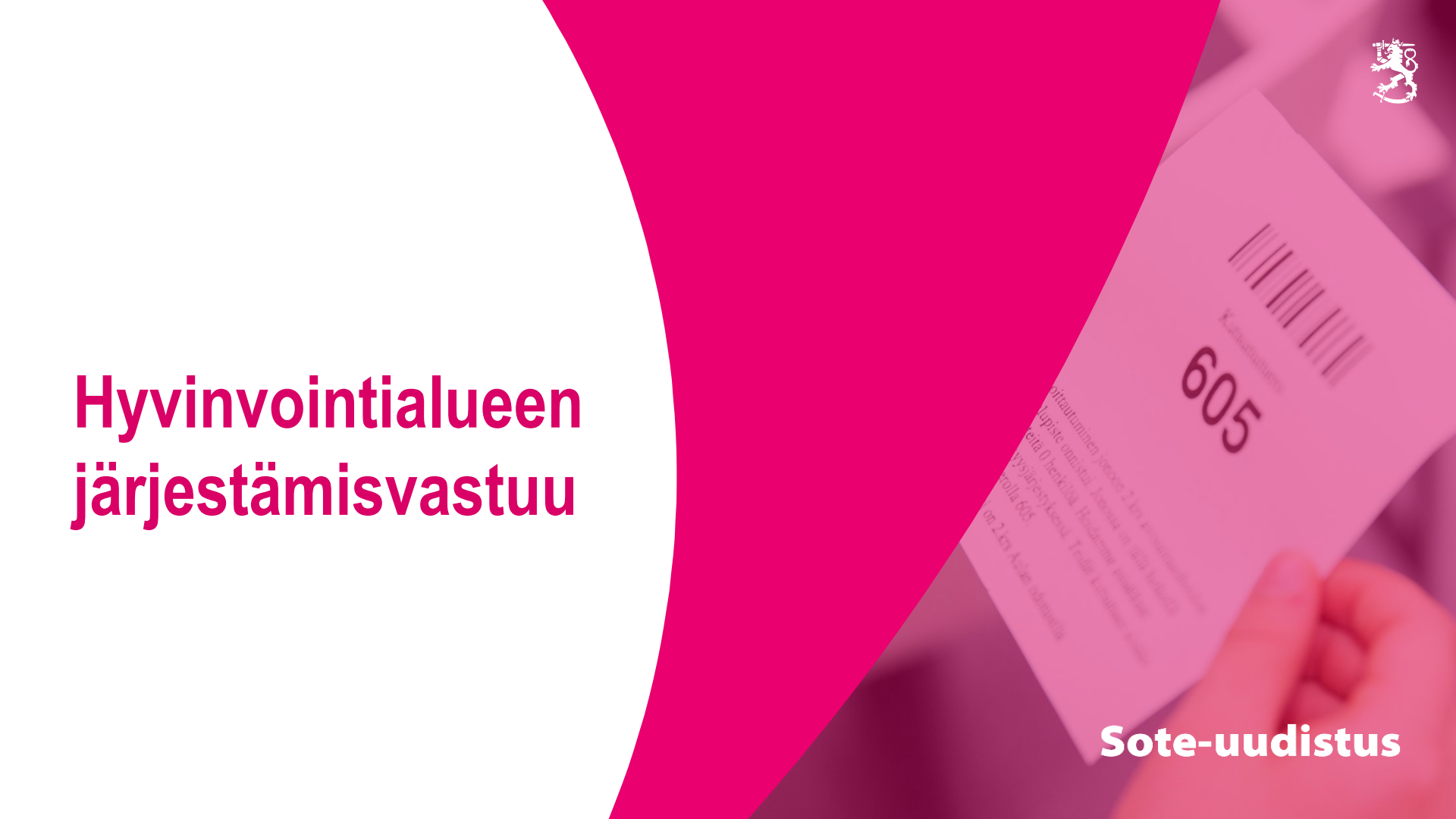

Sote-uudistus

Peruslähtökohdat

- Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille
  - Sairaanhoitopiirit ja erityishuoltopiirit (myös Kårkulla) puretaan
  - Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyvät hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle
  - Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu jää kunnille, mutta niillä alueilla, joilla on siirretty/siirretään ympäristönterveydenhuollon tehtävät osaksi sotea on mahdollisuus jatkaa toimintaa hyvinvointialueiden kanssa tehtävän sopimuksen perusteella
  - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on hyvinvointialueiden lisäksi myös kuntien tehtävänä
- Sote-järjestämislakia sovelletaan myös Helsingin kaupunkiin sekä tietyiltä osin HUS-yhtymään
  - Järjestämislaeissa säädetään rakenteista ja järjestämisvastuusta, sisältölaeissa palveluista

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

Järjestämisvastuuseen sisältyy

- vastuu lakisääteisistä tehtävistä
- päätöksenteko sote-palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, palvelujen tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä ja tuottamistavoista
- vastuu asiakkaan palvelujen yhteensovittamisesta eri toimijoiden kesken
- tuottamisen valvonta
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttäminen (julkisen vallan käyttö)
- vastuu palvelujen lisäksi mm. ennalta-ehkäisevästä sosiaali- ja terveydenhuollosta, koulutus- ja tutkimustoiminnasta, poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin varautumisesta sekä huoltovarmuudesta

Hyvinvointialueella oltava

- riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä niin, että alue pystyy huolehtimaan asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa
- palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö ja muu henkilöstö
- hallinnassaan asianmukaiset toimitilat, toimintavälineet ja muut tarvittavat toimintaedellytykset
- järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palveluntuotanto

Järjestämisvastuu Uudellamaalla

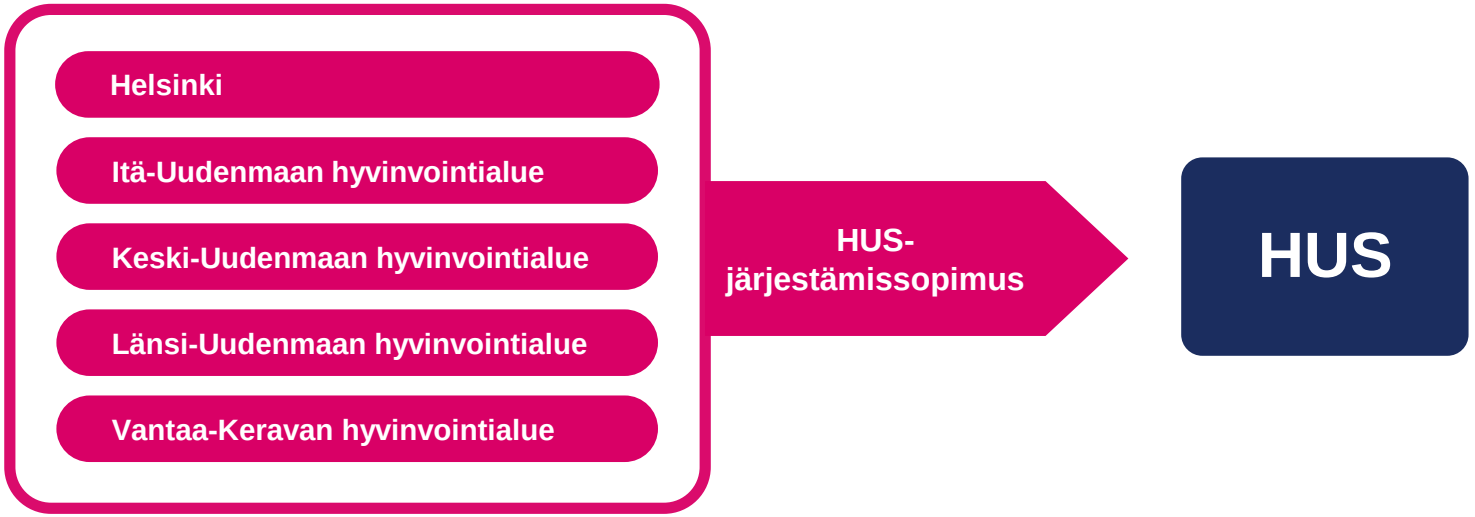

- Ensisijainen vastuu palvelujen järjestämisestä lukuun ottamatta HUS:n lakisääteisiä tehtäviä

- Lakisääteiset tehtävät
- HUS-järjestämissopimuksella siirretyt tehtävät

Hyvinvointialueen järjestämisvastuu

- Hyvinvointialueelta ei edellytetä ylikapasiteetin ylläpitoa oman palvelutuotannon osalta.
- Häiriö- ja poikkeustilanteissa palvelut on turvattava oman tuotannon, varautumissuunnitelmien sekä muiden hyvinvointialueiden ja palveluntuottajien kanssa tehtävän yhteistyön avulla.
- Hyvinvointialue voi järjestää ja tuottaa palveluja toisen hyvinvointialueen alueella vain, jos se toimii yhteistyössä tai -toiminnassa kyseisen hyvinvointialueen kanssa.
- Hyvinvointialueen yhtiöt rinnastuvat sote-järjestämislaissa yksityisiin palveluntuottajiin tuottaessaan hyvinvointialueelle palveluja.
  - Hallituksen linjaus ja eduskunnan lausuma: julkisomisteisten yhtiöiden asema selvitetään

Ostopalvelut ja vuokratyövoiman käyttö

- Monituottajuus on edelleen mahdollista lainsäädännön reunaehdot huomioiden.
- Palveluja voidaan hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta, jos se on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.
  - Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa asianmukaisesta toteuttamisesta
  - Yksityisiltä palveluntuottajilta voidaan hankkia kaikkia palveluja, joiden hankkimista ei ole erikseen laissa kielletty (mm. sosiaalipäivystys, ympärivuorokautinenpäivystys)
  - Voi hankkia kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niihin liittyvän erityisosaamisen.
- Palveluseteliä voidaan käyttää.
- Hyvinvointialueen palveluissa voidaan käyttää yksityiseltä palveluntuottajalta hankittua työvoimaa tai vuokratyövoimaa.
  - Hankittu/vuokrattu työntekijä on hyvinvointialueen suorassa työnjohdollisessa alaisuudessa
  - Ympärivuorokautisessa päivystyksessä voidaan käyttää vuokrattua työvoimaa täydentävästi. Laajempi käyttö on sallittua tilapäisesti tai henkilöstön saatavuusongelmissa.

Hyvinvointialue ja ostopalvelutuottajat

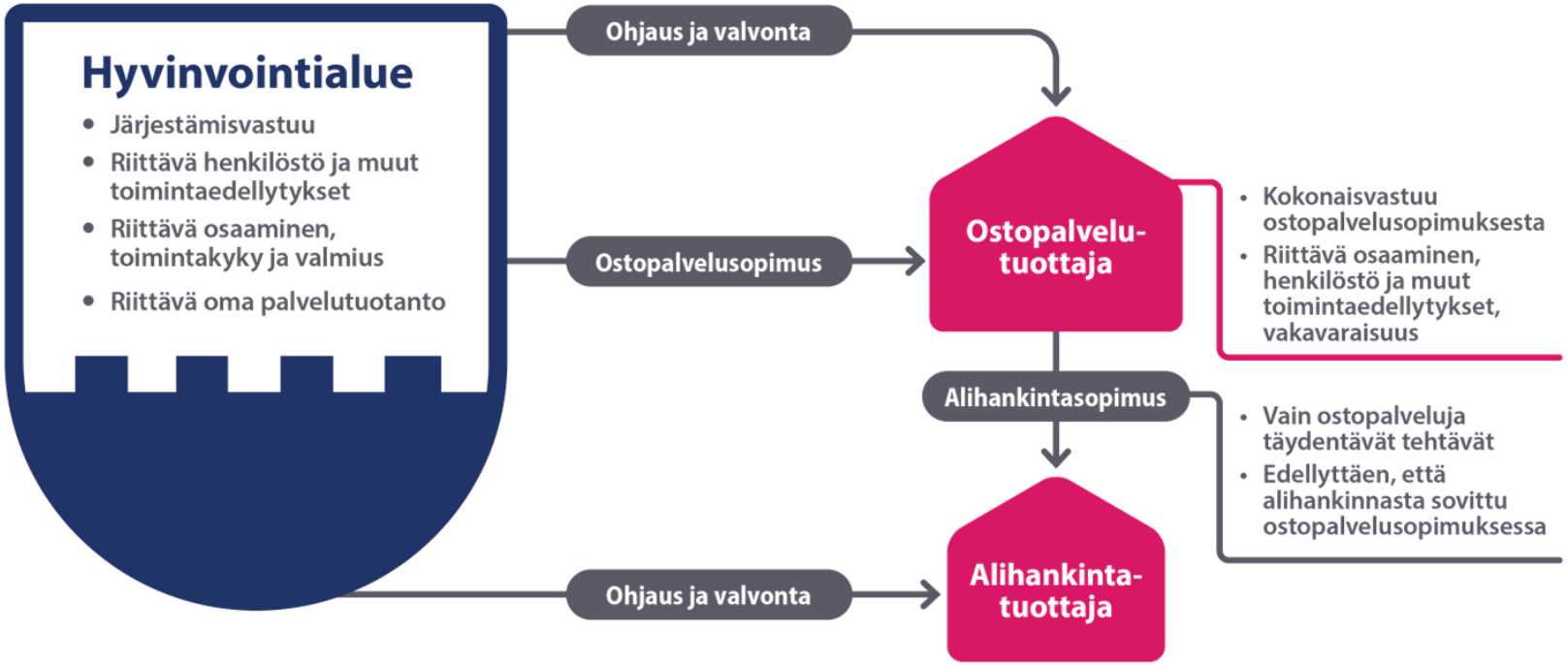

Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset

- Palvelujen hankintamenettelyyn sovelletaan hankintalakia, jota järjestämislaki täydentää.
- Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset suhteutetaan hyvinvointialueen hankkimien palvelujen sisältöön ja laajuuteen.
- Yksityisen palveluntuottajan mahdollisen aikaisemman toiminnan asiakas- tai potilasturvallisuuspuutteet ja varallisuusperusteiset vaatimukset huomioidaan viimeiseltä kolmelta vuodelta.
- Yksityisen palveluntuottajan alihankinta:
  - Perustuslaki asettaa reunaehdot alihankinnalle (julkisen hallintotehtävän edelleen siirto l. subdelegointi)
    - kuoriorganisaatiot eivät sallittuja, vaan yksityisellä palveluntuottajalla on oltava omaa osaamista ja riittävät toimintaedellytykset.
    - mahdollista hankkia omaa tuotantoa täydentäviä palveluja alihankkijalta.
    - alihankintojen edelleen ketjutus ei ole sallittua.
    - Eduskunnan lausuma ja hallituksen linjaus: Alihankinnan laajentamista sote-palveluissa selvitetään
- Yksityisen palveluntuottajan ja alihankkijan toimintaan sovelletaan hallinnon yleislakeja ja rikosoikeudellista vastuuta.
  - Eduskunnan lausuma ja hallituksen linjaus: Rikosoikeudellisen vastuun laajuutta selvitetään vastuun epäsymmetrian vuoksi
- Hyvinvointialue valvoo yksityistä palveluntuottajaa ja tämän alihankkijaa, yksityinen palveluntuottaja valvoo myös alihankkijoitaan.

Palvelutarpeen arviointi

- Ostopalveluja hankittaessa hyvinvointialue vastaa aina sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnista ja pääsääntöisesti hoidon tarpeen arvioinnista erikoissairaanhoidossa.
- Ostopalveluna annettavassa perusterveydenhuollossa ja sen yhteydessä toteutettavissa erikoissairaanhoidon palveluissa voidaan tehdä hoidon tarpeen arviointia ja hoitoratkaisuja.
- Työvoimaksi hankittu/vuokrattu lääkäri tai hammaslääkäri voi edellä todetun lisäksi tehdä hoidon tarpeen arvioinnin ja hoitoratkaisuja myös ympärivuorokautisessa päivystyksessä sekä hoidettaessa erikoissairaanhoitoon otettua potilasta.
- Lähetteen saaneen potilaan erikoissairaanhoitoon ottamisesta päättää virkasuhteessa tai työsuhteessa oleva lääkäri/hammaslääkäri.
  - hyvinvointialue voi arvioituaan asiakkaan hoidon tarpeen ja otettuaan asiakkaan sairaalaan tai sekä laadittuaan alustavan hoitosuunnitelman kullekin lääketieteen tai hammaslääketieteen erikoisalalle antaa yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi kyseisellä erikoisalalla asiakkaan tarkemman hoidon tarpeen arvioinnin, hoitoratkaisujen tekemisen ja tarkemman hoitosuunnitelman laatimisen.
  - Työvoimaksi hankittu/vuokrattu lääkäri tai hammaslääkäri voi päättää potilaan ottamisesta erikoissairaanhoitoon, mutta hyvinvointialue voi arvioida ratkaisun uudelleen.

Jo tehtyjen hankintasopimusten mitätöiminen ja irtisanominen

- Ulkoistamissopimusten mitättömyys koskee sopimuksia/ehtoja, joissa sovittu
  - ostopalvelujen ulkopuolelle nimenomaisesti laissa säädetyistä tehtävistä mm. julkisen vallan käyttö, sosiaalipäivystys
  - järjestämisvastuun toteuttamisesta siten, että on ilmeistä, ettei hyvinvointialue tosiasiallisesti vastaa palvelujen järjestämisestä (päätöksien valmistelu, ohjaus ja valvonta) ja palvelusopimuksen taloudellinen arvo muodostaa merkittävän osuuden hyvinvointialueen käyttömenoista ja ostopalvelusopimuksen kohteena on soten järjestämisen näkökulmasta keskeinen tehtävä

- Irtisanomis- ja uudelleen neuvottelumahdollisuus koskee sopimuksia, joissa sovittu
  - järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista vastoin lakia muutoin kuin ilmeisesti tai jotka eivät turvaa hyvinvointialueelle riittävää omaa palvelutuotantoa
  - irtisanomisoikeus rajattu riittävää omaa palvelutuotantoa koskevan edellytyksen osalta toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävää tehtäväalaa taikka laajaa tehtäväkokonaisuutta koskeviin ostopalvelusopimuksiin
  - irtisanomisessa noudatettava suhteellisuus- ja yhdenvertaisuusperiaatetta
- Sopimuksien soveltamismahdollisuus on kolme vuotta. Hyvinvointialue voi pidentää aikaa irtisanottavien sopimuksien osalta kahdella vuodella, jos palvelujen saatavuus vaarantuu.
- Neuvotteluvelvollisuus ja velvollisuus todeta mitättömyys tai päättää irtisanomisesta.
- Muutoksenhaku hallintoriita-asiana markkinaoikeudessa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät:
  - Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
  - Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
  - Tehtävä päätösten vaikutusten ennakkoarviointi ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin.
  - Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
  - Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
  - Raportoitava valtuustolleen vuosittain ja valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan, hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän on tehtävä yhteistyötä:
  - toistensa kanssa ja tuettava toisiaan asiantuntemuksellaan
  - alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Kunnan ja hyvinvointialueen on edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.
- Hyvinvointialue järjestää vuosittaiset alueelliset neuvottelut tavoitteista, toteutuksesta ja seurannasta

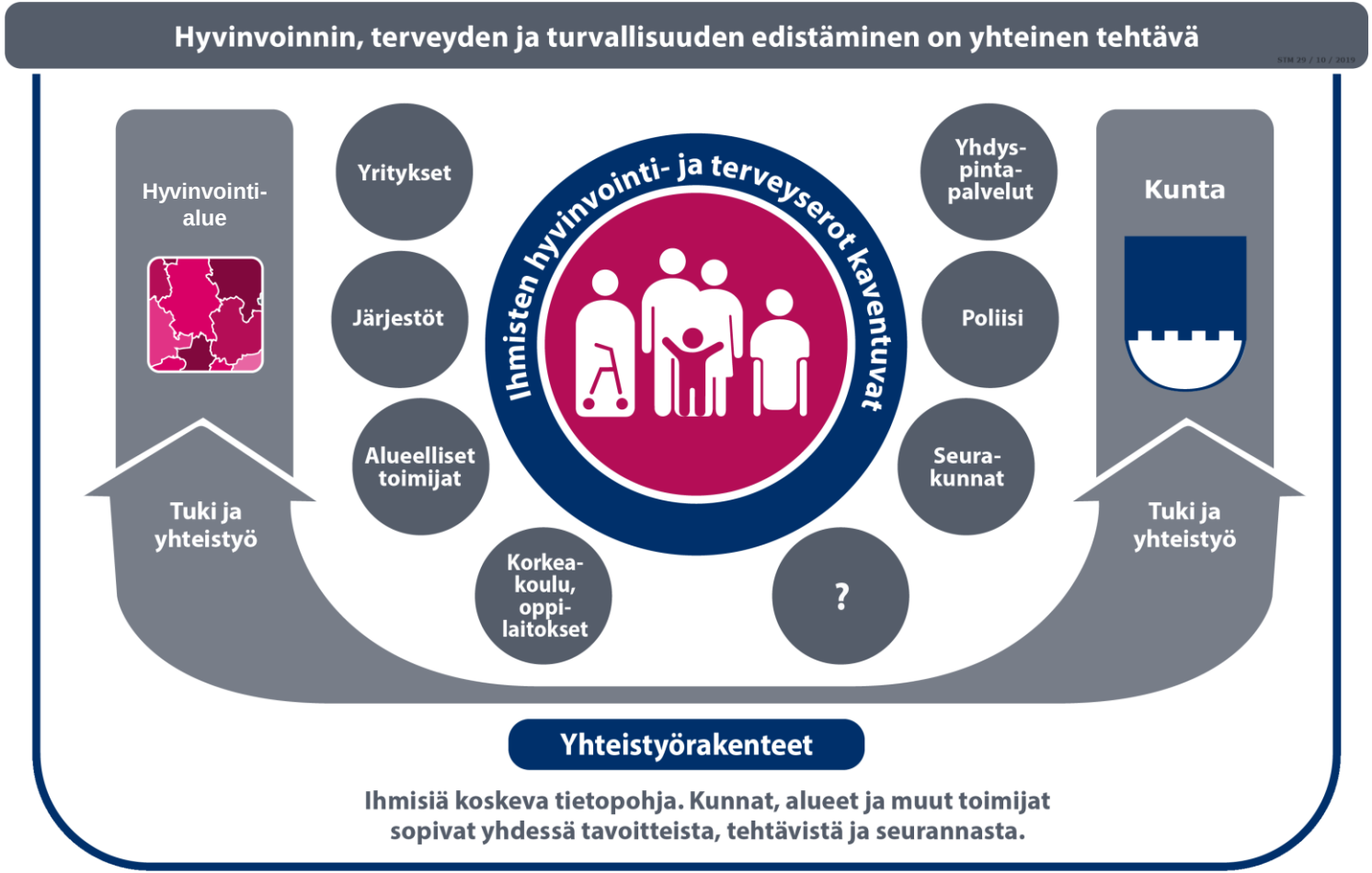
Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on yhteinen tehtävä
STM 29 / 10 / 2019
Hyvinvointi-alue
Yritykset
Järjestöt
Alueelliset toimijat
Korkea-koulu, oppi-laitokset
?
Ihmisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat
Yhdys-pinta-palvelut
Poliisi
Seura-kunnat
Kunta
Tuki ja yhteistyö
Tuki ja yhteistyö
Yhteistyörakenteet
Ihmisiä koskeva tietopohja. Kunnat, alueet ja muut toimijat sopivat yhdessä tavoitteista, tehtävistä ja seurannasta.

Hyvinvointialue vastaa palvelujen yhteensovittamisesta

Palveluja kehitetään Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmassa

- Ohjelmassa kehitetään perustason sosiaali- ja terveyspalveluja. Se tähtää sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen uudistamiseen ja ihmislähtöisten palvelukokonaisuuksien kehittämiseen.
- Alueellisissa kehittämishankkeissa painotetaan erityisesti palveluiden saatavuutta edistäviä toimia perusterveydenhuollossa, sosiaalihuollossa, mielenterveyspalveluissa ja monialaisessa kuntoutuksessa.
  - Hoitoon pääsyn parantaminen ja psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto kaikille ikäryhmille tulee sisältyä kaikkiin hankkeisiin.
- Valtionavustuksia saavat hyvinvointialueiden mukaiset hankekokonaisuudet. Avustuksia voi käyttää vuosina 2020–2023.
  - Vuonna 2020 myönnettiin noin 70 miljoonaa euroa.
  - Vuonna 2021 haettavana on 141 miljoonaa euroa.

Tulevaisuuden sosiaali- ia tervevskeskus

Henkilöstön asema, omaisuus- ja velkaerien siirrot

Sote-uudistus

Henkilöstö siirtyy tehtäviensä mukana

- Kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen henkilöstö siirtyy uudistuksen yhteydessä tehtäviensä mukana hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen.
- Lisäksi opiskeluhuollon kuraattorit ja koulupsykologit siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen.
- Kuntien palveluksessa olevat sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tukipalvelutehtävissä työskentelevät siirtyvät hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen, jos heidän työtehtävistään vähintään puolet on kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon tai pelastustoimen tukitehtäviä
  - Mm. keskitetty ruokahuolto, siivous, laitehuolto, toimisto- ja hallintopalvelut, palkanlaskenta, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, ICT-palvelut, kiinteistötoimi, laboratoriot ja kuvantamispalvelut

Siirtyminen liikkeenluovutuksella

- Kun henkilöstö siirtyy hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien palvelukseen ja työnantaja vaihtuu, katsotaan tämä lakiesityksen perusteella liikkeenluovutukseksi
- Liikkeenluovutussääntely koskee myös mitättömyys- ja irtisanomissääntelytapauksia, jos henkilöstöä on siirtynyt aiemmin
- Henkilöstö siirtyy ns. vanhoina työntekijöinä ja säilyttää siirtymähetkellä voimassa olevat työ- tai virkasuhteeseen liittyvät oikeudet ja velvollisuudet
- Uudistuksen edellyttämät järjestelyt valmistellaan yhteistoiminnassa hyvinvointialueiden, kuntien ja kuntien henkilöstön edustajien kanssa

Palvelussuhdelainsäädäntö

- Kunnallisen palvelussuhdelainsäädännön soveltamisalaa laajennetaan koskemaan hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien henkilöstöä
  - Muutokset tehdään kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin, kunnallisista työehtosopimuksista annettuun lakiin, kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin sekä lakiin työnantajan ja henkilöstön yhteistoiminnasta kunnissa annettuun lakiin.

- Siirtyvän henkilöstön mahdollisen lisäeläketurvan ja alempien eläkeikien säilyminen turvataan lisäämällä Kevan lakisääteisiin jäsenyhteisöihin hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät.

Henkilöstön asema uudistuksessa

Kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa oleva

- sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö
- pelastustoimen henkilöstö
- tukipalvelu-henkilöstö (jos ½ työstä kohdistuu siirtyviin tehtäviin)
- koulukuraattorit ja -psykologit

Liikkeen-luovutus

Hyvinvointialue ja hyvinvointiyhtymät

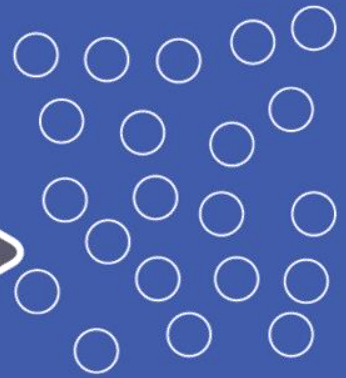

- Kunnallisen palvelusuhdelainsäädännön soveltamisalaa laajennetaan koskemaan hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien henkilöstöä
  - työnantajan muutos ei vaikuta siirtymishetkellä palvelussuhteen ehtoihin
- Perustetaan uusi, itsenäinen kuntien ja hyvinvointialueiden työnantajaorganisaatio

Helsinki ja HUS

Uudenmaan erillisratkaisun yhteydessä HUS-yhtymäksi muuttuvan HUS-kuntayhtymän ja hyvinvointialueen tehtäviä hoitavan Helsingin kaupungin henkilöstön työnantaja ei muutu.

Omaisuus- ja velkaerien siirrot

- Sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät siirtyvät hyvinvointialueille varoineen ja velkoineen.
- Kuntien ja muiden kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen käytössä oleva irtain omaisuus, sopimukset ja siirtyvän henkilöstön lomapalkkavelka siirtyvät hyvinvointialueille ilman korvausta.
  - Siirroilla oikaistaan peruspääomaa, jolloin ne eivät ole tulosvaikutteisia.
- Hyvinvointialue vuokraa kunnilta niiden omistukseen jäävät sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitilat siirtymäajaksi (3 vuotta ja yhden vuoden optio).
- Sairaanhoitopiireiltä ja erityishuoltopiireiltä hyvinvointialueille siirtyville lainoille myönnetään valtiontakaus, jolla turvataan velkojien asema ja säilytetään lainat nollariskiluokassa.
- Siirrot toteutetaan kuntien ja kuntayhtymien laatimien selvitysten pohjalta.

Kompensaatiosääntely

- Laissa säädetään kunnan taloudellista itsehallintoa turvaavasta korvausmenettelystä. Kunnalla on oikeus saada hakemuksen perusteella valtiolta korvaus kunnan omaisuuteen kohdistuvien järjestelyjen perusteella sellaisista kunnalle aiheutuvista välittömistä kustannuksista, joihin kunta ei ole voinut itse vaikuttaa.
  - Kunnalla on oikeus korvaukseen siltä osin, kuin kunnallisveroprosentin laskennallinen korotustarve ylittää 0,5 prosenttiyksikköä (korvausraja).
  - Jos korvausraja ylittyy ja korvausta hakevan kunnan tuloveroprosentti on korvauksen hakemisvuonna vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti, kunta voi lisäksi saada korvausta kolme neljäsosaa em. korvausrajan alittavalta osalta.
- Jos kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu, kunnalla on oikeus saada korvausta omaisuusjärjestelyihin liittyvistä välittömistä kustannuksista, vaikka korvausraja ei ylity.

Valtion ohjaus

Sote-uudistus

Strateginen valtion ohjaus

- Valtion ohjaus on strategisen tason ohjausta, joka keskittyy hyvinvointialueen järjestämistehtäviin.
- Ohjauksessa pyritään kumppanuuteen ja vuorovaikutukseen
- Ohjauksella ei puututa yksityiskohtaisesti tai velvoittavasti hyvinvointialueen tehtäviin ja palvelutuotantoon. Valtio ei ohjaa esim. hyvinvointialueen palveluverkkoa.
- Ohjaus koostuu mm. hyvinvointialueen vuotuisista ohjausneuvotteluista, YTA-alueen yhteistyösopimuksesta ja investointien ohjausmenettelystä.
  - Hyvinvointialueen ohjausneuvottelut keskittyvät hyvinvointialueen järjestämistehtäviin. Ministeriöt voivat antaa hyvinvointialueille toimenpidesuosituksia.
  - Yhteistoiminta-alueen (YTA) yhteistyösopimuksen tavoitteena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusvaikuttavuuden turvaamiseksi.
  - Investointien ohjausmenettelyn tarkoituksena on varmistaa, että hyvinvointialue suunnittelee investoinnit taloudellisesti kestävästi siten, että niihin käytettävissä oleva rahoitus riittää ja että eri hyvinvointialueiden laajoja investointeja koskevat hankkeet suunnitellaan valtakunnallisten strategisten tavoitteiden mukaisesti ja kustannusvaikuttavasti huomioiden muiden hyvinvointialueiden vastaavat suunnitelmat.

Hyvinvointialueet ja sosiaali- ja terveydenhuollon strateginen ohjaus

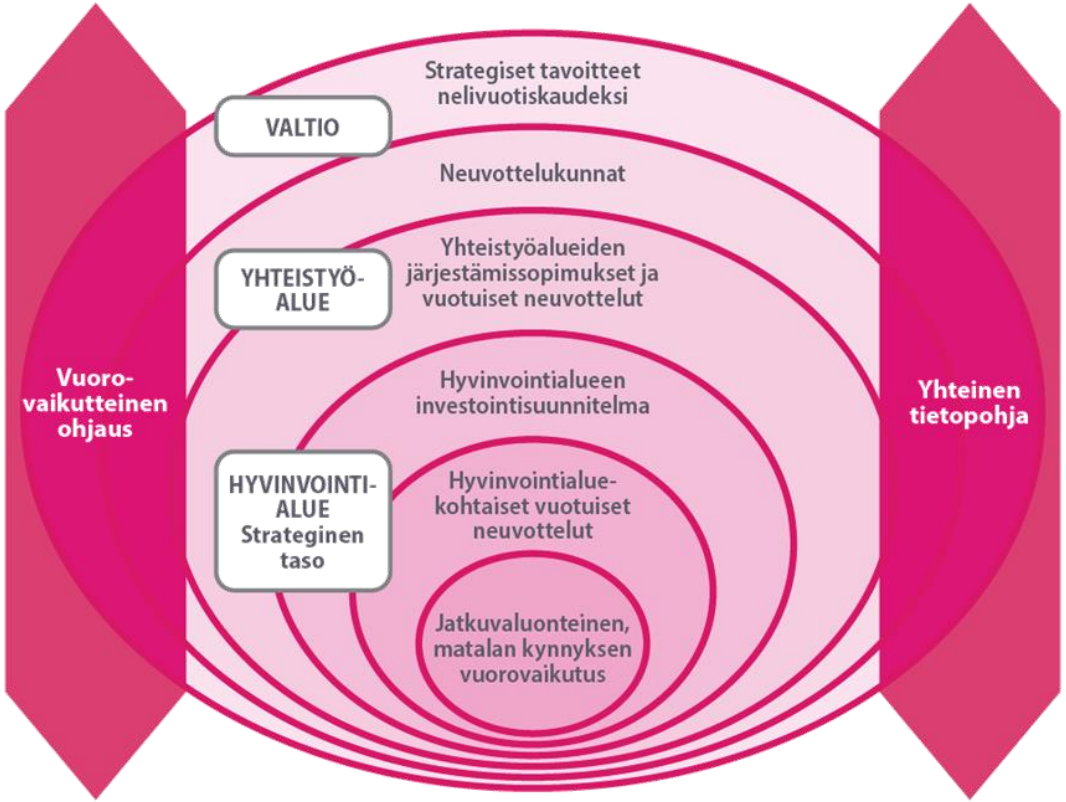

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvotteluprosessi

Raportoinnin* painopisteet
Kansalliset tavoitteet ja STM:n asiantuntijoiden havainnot
STM tuottaa

Raportoinnin* ohjeistaminen
hyvinvointialueille ja aveille
STM tuottaa

Raporttien* laatiminen
Hyvinvointialueet, avit ja Valvira tuottavat

Selvitysten* palautus THL:lle & STM:lle
Hyvinvointialueet, avit ja Valvira tuottavat

Hyvinvointialuekohtaiset asiantuntija-arvioinnit ministeriölle + yhteistyöaluekohtainen ja valtakunnallinen raportointi
THL tuottaa

Hyvinvointialuekohtaiset tilannekuvat
neuvottelujen pohjaksi
STM tuottaa THL:n asiantuntija-arvioiden perusteella ja lisäksi koordinoi kokonaisuuden

Hyvinvointialueen ohjausneuvottelut
Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuolto & talous
Näissä neuvotteluissa ovat mukana myös VM ja SM. STM koordinoi neuvottelut ja niihin valmistautumiseen

Yhteenveto
tilanne-kuvista
Yhteenveto hyvinvointialueittain ja kokonaisuus. STM koordinoi

* Hyvinvointialueiden, avien, Valviran sekä THL:n vuosittainen raportointi (sote-järjestämislaki 29 & 30 §)

Sote-uudistus

Investointien ohjaus

- Investoinnit ovat osa hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden kokonaisuutta, jota valtio ohjaa (taustalla toiminnan perustuminen valtion rahoitukseen).
- Kiinteistöjen hallinta on hyvinvointialueilla, yhteistä tilatietojärjestelmää ylläpitää valtakunnallinen osaamiskeskus.
- Kukin hyvinvointialue laatii vuosittain esityksen neljää seuraavaa tilikautta koskevasta investointisuunnitelmasta (esitys tarkentuu vuosittain).
  - Mukana investoinnit ja niiden rahoitus sekä esim. investointeja vastaavat sopimukset.
- Valtioneuvosto vahvistaa jokaiselle hyvinvointialueelle vuosittaisen valtuuden pitkäaikaisen lainan ottamiselle investointeja varten.
  - Laskennallinen lainanottovaltuus perustuu kunkin hyvinvointialueen lainanhoitokykyyn.
  - Voi käyttää useana tilikautena, jos investointi toteutetaan usean vuoden aikana.
- Poikkeuksellinen lainanottovaltuus myönnetään, jos investointi on välttämätön laissa säädettyjen palvelujen turvaamiseksi (peruste arviointimenettelylle).
- STM ja SM hyväksyvät lainanottovaltuuden mukaiset investointisuunnitelmat.

Hyvinvointialueiden välinen yhteistyö ja yhteistyöalueiden (YTA) ohjaus

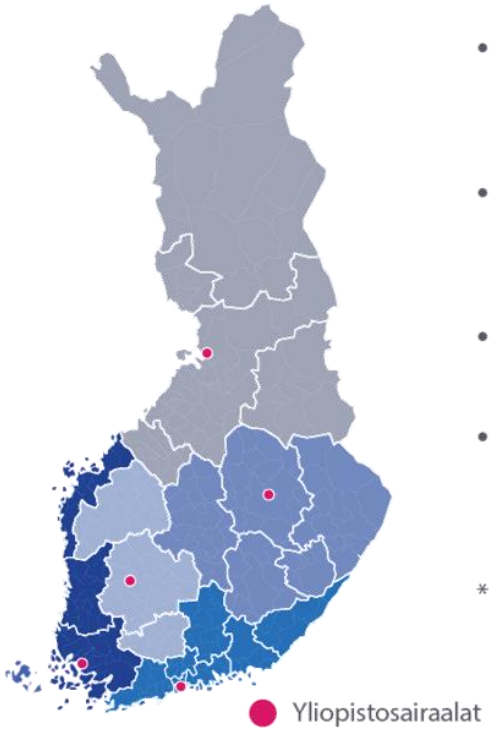

- Hyvinvointialueiden järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon alueellista yhteensovittamista, kehittämistä ja yhteistyötä varten on viisi yhteistyöaluetta
- Yliopistollista sairaalaa ylläpitävät Pirkanmaan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueet sekä HUS-yhtymä kuuluvat eri yhteistyöalueisiin
- Yhteistyöalueelle laaditaan valtuustokausittain hyvinvointialueiden yhteistyösopimus*
- Yhteistyösopimuksen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain ohjaavien ministeriöiden ja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välisissä neuvotteluissa

* Valtioneuvosto voi päättää hyvinvointialueita sitovasti yhteistyösopimuksen sisällöstä siltä osin kuin hyvinvointialueet eivät pääse siitä yhteisymmärrykseen tai sopimus ei vastaa laissa säädettyä

Kansalliskielet – kielelliset oikeudet ja palvelujen kieli

- Kielellisissä oikeuksissa säilyvät nykyiset peruslähtökohdat:
  - Yksikielisillä hyvinvointialueilla palvelut järjestetään hyvinvointialueen kielellä, kaksikielisellä hyvinvointialueella molemmilla kansalliskielillä
  - Oikeus käyttää saamen kieltä sote-palveluissa saamelaisten kotiseutualueella ja tietyissä sote-palveluissa Lapin hyvinvointialueella
- Ruotsinkielisten erityisosaamista edellyttävien palvelujen osalta turvataan osaaminen säätämällä kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyövelvoitteesta.
- Kansalliskielilautakunta hyvinvointialueen virallinen toimielin ja sillä on lailla säädettyjä tehtäviä.
- Kaksikielisten hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen koordinaatiosta vastaa Varsinais-Suomen hyvinvointialue ja ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tuesta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue.
- Kansalliskielilautakunnan ja saamen kielen lautakunnan puheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus aluehallituksen kokouksissa.
- Saamenkielen lautakunnan kokoonpano
  - Saamelaiskäräjillä ja Kolttien kyläkokouksella on yhteensä oikeus nimetä vähintään 40 % jäsenistä. Kolttien kyläkokouksella on yksi edustaja.

Hyvinvointialueiden ja kuntien rahoitus

Sote-uudistus

Kunnista siirretään hyvinvointialueille koko maan tasolla yhtä paljon kustannuksia ja tuloja

Siirtyvät sote-palvelujen ja pelastustoimen kustannukset 20,63 mrd. euroa

Siirrettävät valtionosuudet 7,16 mrd. euroa

- Soten osuus laskennallisista kustannuksista ja lisäosista, yht. 5,34 mrd. euroa
- Lisäksi 70 % veromenetysten korvauksista, yht. 1,84 mrd. euroa

Siirrettävät verotulot 13,5 mrd. euroa

- Yhteisöverosta siirretään n. 0,67 mrd. euroa
- Kunnallisveron tuottoa alennetaan 12,8 mrd. euroa; kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,39 %-yksiköllä

PERIAATE:
Kuntien väliset kunnallisveroprosenttien vaihteluvälit ja kuntalaisten veroasteet pysyvät ennallaan 12,39 %-yksikön (arvio) siirron jälkeen.

Arvio vuoden 2022 tasossa. Laskelmat tarkentuvat myöhemmin.

Kunnallisveroprosentin leikkaus

Siirtyvät kustannukset	20,63 mrd. €
Leikattava valtionosuus (sote-osa)	-5,32 mrd. €
Leikattava veromenetysten kompensaatio (70 %)	-1,84 mrd. €
Leikattava yhteisövero (-1/3)	-0,67 mrd. €
Kunnallisverosta leikattavaksi jäävä osuus (n. 12,39 %-yks.)	**-12,8 mrd. €**

Kunnallisverosta leikattava osuus määräytyy aina laskennan lopputulemana ja muuttuu siirtyvien kustannusten, valtionosuuksien, veromenetysten kompensaation ja yhteisöveron muuttuessa.

Kuntien kustannukset* ennen ja jälkeen sote-uudistuksen, mrd. €, arvio vuoden 2022 tasossa

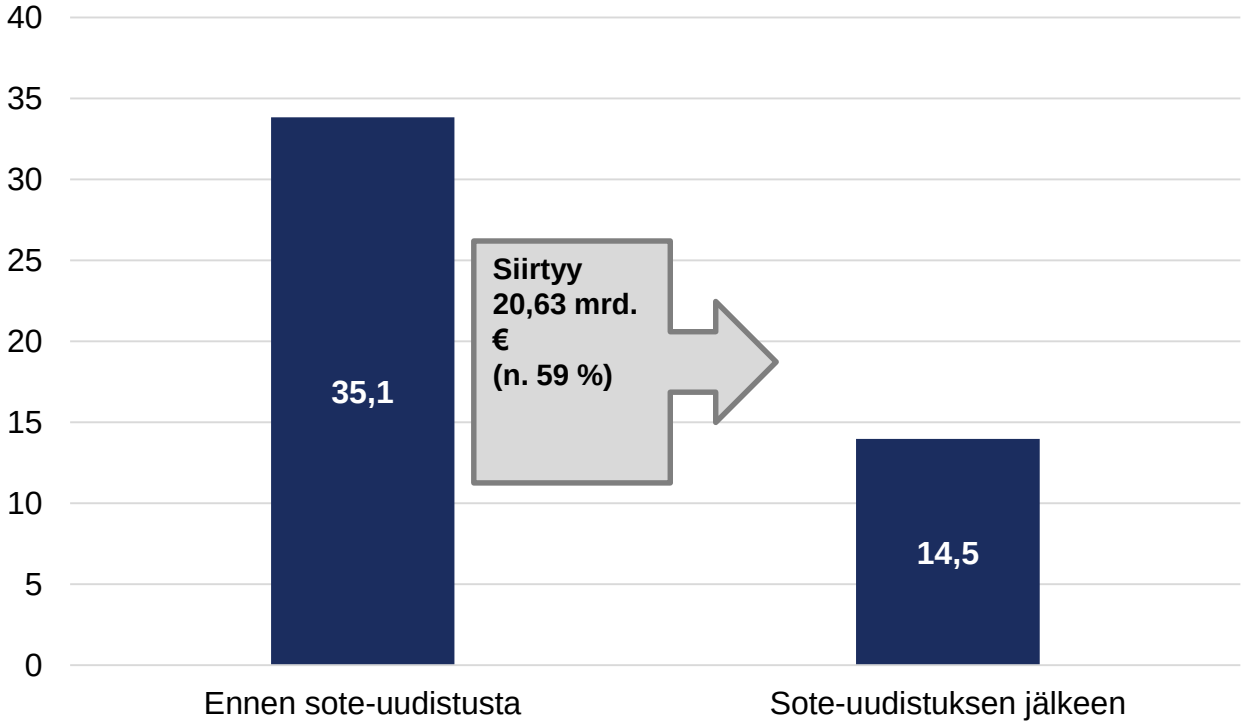

- Sote-palveluihin liittyvät kustannusten kasvupaineet poistuvat kunnilta.
- Toisaalta esim. talouden tasapainottamiskeinot rajallisemmat kuin nykyisin.

* = nettokustannukset

Kuntien rahoituksen tasausjärjestelyt

- Kustannuksia ja tuloja siirtyy kunnilta koko maan tasolla yhtä paljon, mutta **kuntakohtaisesti siirtymät voivat poiketa merkittävästi → edellyttää tasausjärjestelyjä**
- Uudistuksen voimaantulovuonna kuntien käyttötalouden tasapainon muutos **rajataan nollaksi** suhteessa edellisen vuoden tilanteeseen.
- Kuntakohtaisia muutoksia rajoitetaan viiden vuoden porrastetulla (+/- 15 €/asukas/vuosi) siirtymätasauksella ja toistaiseksi **pysyvällä +/- 60 euron asukaskohtaisella enimmäismuutosrajoittimella**
  - **laskennallinen muutospaine tulovero-%:iin suhteutettuna enintään n. 0,6 prosenttiyksikköä**
- Muutoksia kohtuullistetaan myös ns. muutosrajoittimella, jonka perusteella siirtyvien kustannusten ja tulojen erotusta tasataan +/- 60 %:lla erotuksesta
- Verotulojen tasausjärjestelmään esitettävät muutokset tasaavat osaltaan kuntakohtaisia muutoksia.

Uusi valtionosuusjärjestelmä

- Rakenne sama kuin nykyisin (tarve-erojen ja tulojen tasaus)
- Tarveperustaisesta osasta poistettu ns. sote-osat (mm. sairastavuus ja aikuis- ja vanhusväestö sekä osa muista kriteereistä)
- Kriteerit muutoin samat kuin nykyisin, mutta **uusina kriteereinä:**
  - **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa**
  - **asukasmäärän kasvuun** perustuva lisä, jolla vastataan väestömäärän kasvun aiheuttamaan palvelutarpeen lisäykseen
- Eräiden nykyisten kriteereiden laskentatapaa tarkistetaan hieman sekä yhtenäistetään sekä poistetaan eräitä aiempia tasausjärjestelyjä
- Suurimmat muutokset **tulojen tasausjärjestelmään**:
  - **tasauslisä-% nostetaan 80:stä 90 %:iin** sekä
  - **tasausvähennys-% lasketaan vähintään 30:stä kiinteään 10 %:iin.**
  - Lisäksi **kiinteistövero** sisällytetään 50 %:n osuudella tulojen tasauksessa huomioitaviin verotuloihin.
  - Voimalaitosten osalta tasauksessa huomioidaan vain ydinvoimalaitokset ja niiden veroprosentteina käytetään tasauksen laskennassa yleistä (keskimääräistä) kiinteistöveroprosenttia.

Kuntien tehtävien ja rahoituksen kokonaistarkastelu

– pöytäkirjamerkintä talousarvioneuvottelut syksy 2020

- Hyvinvointialueiden perustamisen lähtökohtana on ollut veronmaksajien yhdenmukainen kohtelu ja verotuksen kiristymisen estäminen, kun uudistus tulee voimaan.
- Kuntien valtionosuusjärjestelmään ehdotetaan tehtäväksi uudistuksessa vain välttämättömät muutokset.
- Uudistuksen jälkeen **valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita arvioidaan** suhteessa kuntien jäljelle jääviin tehtäviin ja toimintaympäristön muutoksiin.
- Hallitus sopi syksyn 2020 budjettiriihessä käynnistävänsä virkatyönä **kokonaistarkastelun kuntien rahoituksesta**, jossa käydään läpi mm.:
  - valtionosuusjärjestelmä
  - kuntien tehtävät sekä
  - kuntien välinen yhteistyö ja erikokoisten kuntien rooli tulevaisuudessa.
- Hallitus tekee kokonaistarkastelun kuntien rahoitusjärjestelmästä ja sitä kehitetään siten, että kuntatalouden kestävyyttä ja vakautta edistetään ja mm. kasvavien kuntien investointikyky turvataan.

Hyvinvointialueiden rahoitus

- Ensi vaiheessa hyvinvointialueilla ei ole verotusoikeutta.
- Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu yleiskatteelliseen laskennalliseen valtion rahoitukseen sekä maksu- ja myyntituloihin.
- Hyvinvointialueiden valtion rahoituksen koko maan taso vuonna 2023 perustuu kunnista siirtyvien sote-palveluiden ja pelastustoimen vuoden 2022 kustannuksiin.
- Koko maan rahoituksen tasossa otetaan vuosittain etukäteen huomioon seuraavat tekijät: 1) palvelutarpeen arvioitu kasvu + 0,2 %-yksikön lisäys vuosille 2023-2029,
  2) kustannustason muutos ja
  3) tehtävien muutos.
- Rahoituksen tason etukäteistarkistus ei ole täysimääräinen kustannusten kasvun hillitsemiseksi uudistuksen kolmannesta vuodesta lähtien.
- Rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vastaamaan toteutuneita kustannuksia koko maan tasolla.

Yksittäisen hyvinvointialueen rahoitus

- Yksittäisen hyvinvointialueen rahoituksen määräytyminen:
  - Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien palvelutarvetta (n. 80 %) ja olosuhteita kuvaavien tekijöiden (n. 4 %) perusteella.
  - Lisäksi rahoitusta kohdentuu asukasperusteisesti (n. 15 %) sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen mukaisesti (1 %).
- Hyvinvointialueella on oikeus **lisärahoitukseen**, jos myönnetyn rahoituksen taso vaarantaa sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämisen.
- Hyvinvointialueen siirtymistä laskennalliseen rahoitusmalliin helpotetaan 7 vuoden siirtymäkaudella, jonka jälkeen -100/+200 euroa/asukas ylittävä muutos laskennallisen ja siirtyvän rahoituksen välillä tasataan toistaiseksi pysyvällä siirtymätasauksella.

Hyvinvointialueiden laskennallinen rahoitusmalli

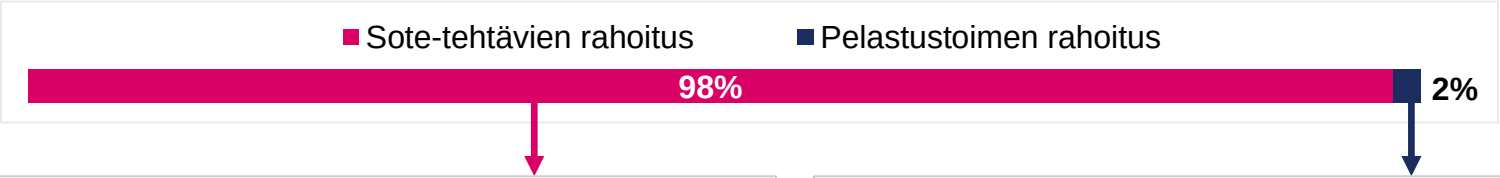

Sote-rahoituksen määräytymistekijät

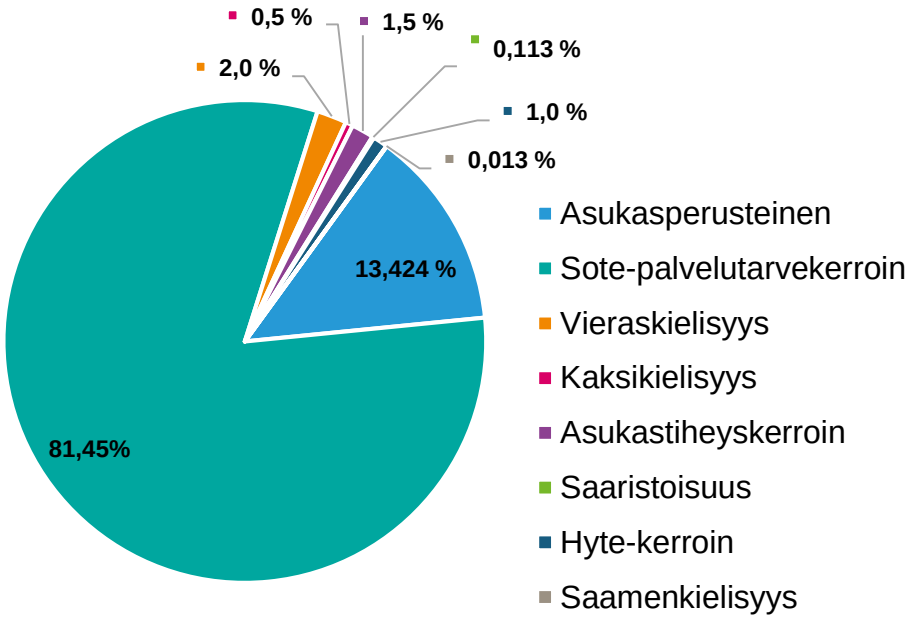

Pelastustoimen rahoituksen määräytymistekijät

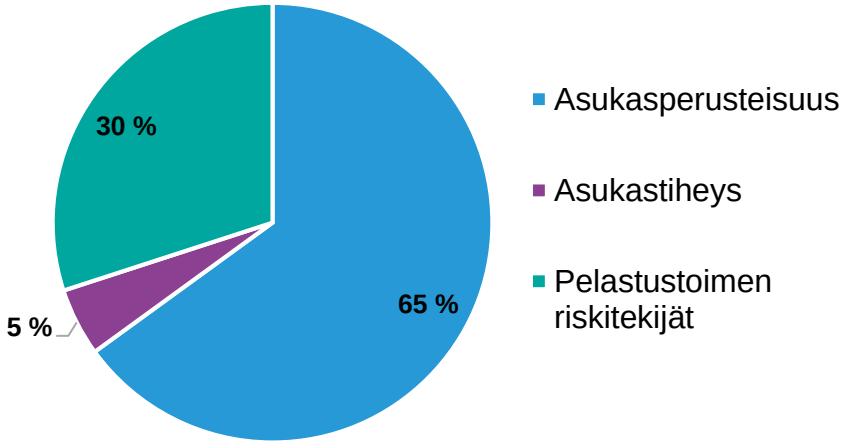

*Pelastustoimen asukastiheyskertoimen määrittelyssä käytetään hyvinvointialueen kokonaispinta-alaa.

Kustannusten nousun hillintä

- Sote-uudistuksella tavoitellaan kustannusten kasvun hillintää, huomioiden kuitenkin perustusvaliokunnan aiemmin asettamat reunaehdot riittävälle rahoitukselle.
- Valtioneuvosto vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen valtakunnalliset ja finanssipoliittiset strategiset tavoitteet nelivuotiskaudeksi. Hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta tarkastellaan vuotuisissa ohjausneuvotteluissa.

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen vuositasolla

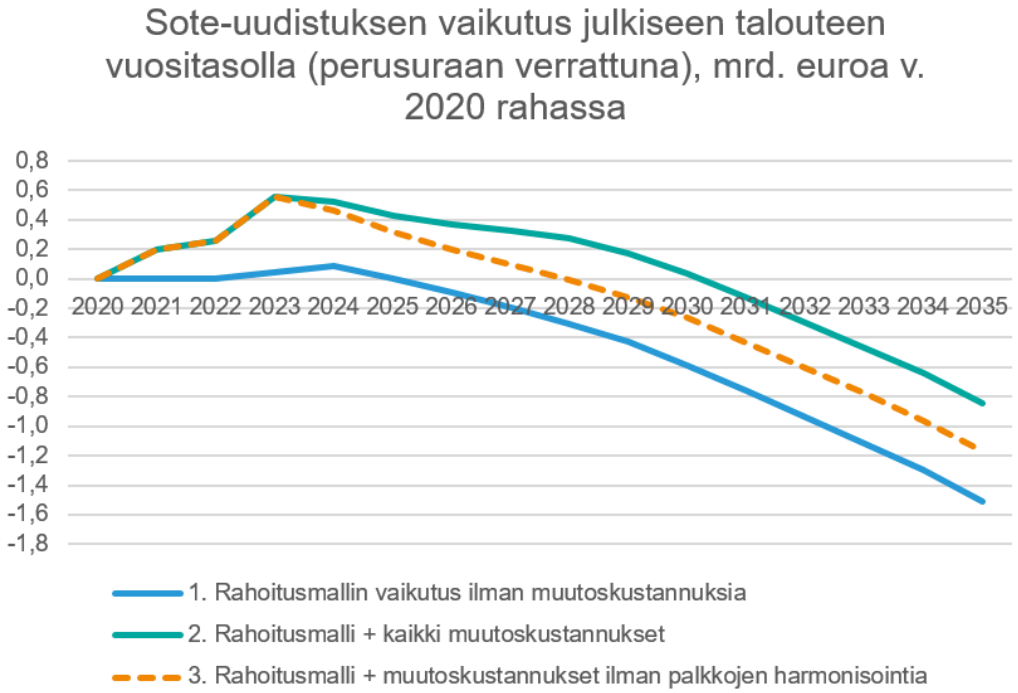

- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan vuositasolla
- Laskelma 1: Rahoitusmallin vaikutukset ilman muutoskustannuksia
- Laskelma 2: Rahoitusmalli ja kaikki tunnistetut muutoskustannukset (täysi lisärahoitus)
- Laskelma 3: Oletus että palkkaharmonisointi rahoitetaan rahoitusmallilla (muihin muutoskustannuksiin täysi lisärahoitus)

Sote-uudistuksen vaikutus julkiseen talouteen kumulatiivisesti

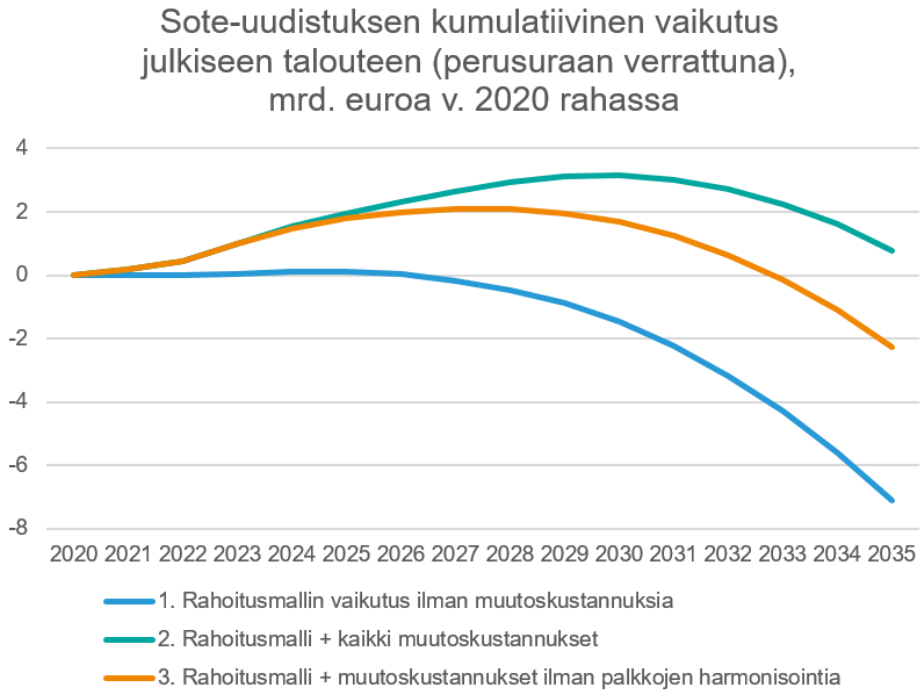

- Kuviossa tarkastellaan sote-uudistuksen mukaisen rahoitusuran vaikutusta julkisen talouden tasapainoon suhteessa VM:n kestävyysvajelaskennan mukaiseen perusuraan *kumulatiivisesti*
- Laskelmien oletukset samat kuin edellisen sivun kuviossa.

Ansiotulojen verotus ja yhteisöverotus

- Ansiotuloverotuksen muutokset toteutetaan nykyisen verojärjestelmän sisällä vähennyksiä sekä valtion ja kuntien veroprosentteja muuttamalla.
- Samalla valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistetään.
- Kaikkien kuntien kunnallisveroprosentteja alennetaan 12,39 %-yksikköä (tämän hetken arvio) ja valtion verotusta kiristetään vastaavasti.
- Uudistuksen ei ole tarkoitus keventää eikä kiristää kenenkään verotusta.
  - Ansiotuloverotukseen tehtävät muutokset toteutetaan siten, että niillä on mahdollisimman vähän vaikutusta verovelvollisten verotuksen tasoon.
  - Ansiotulojen verotusta on kevennettävä tämän hetken arvion mukaan n. 200 milj. eurolla, jotta ansiotuloverotus ei kiristyisi.
- Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti.

Arvonlisäverotus

- Hankintaneutraalisuuden parantamiseksi hyvinvointialueelle on oikeus saada palautuksena verollisiin hankintoihin sisältyvä arvonlisävero sekä sosiaali- ja terveydenhuollon verottomiin hankintoihin sisältyvä laskennallinen vero.
- Hyvinvointialueiden suunniteltu verotuksellinen asema arvonlisäverotuksessa vastaa muiden julkisyhteisöjen verotuksellista asemaa.
- Muut sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat julkisyhteisöt sekä hyvinvointiyhtymät rinnastetaan hyvinvointialueisiin.

Pelastustoimen järjestäminen

Sote-uudistus

Toimintaympäristön muutokset

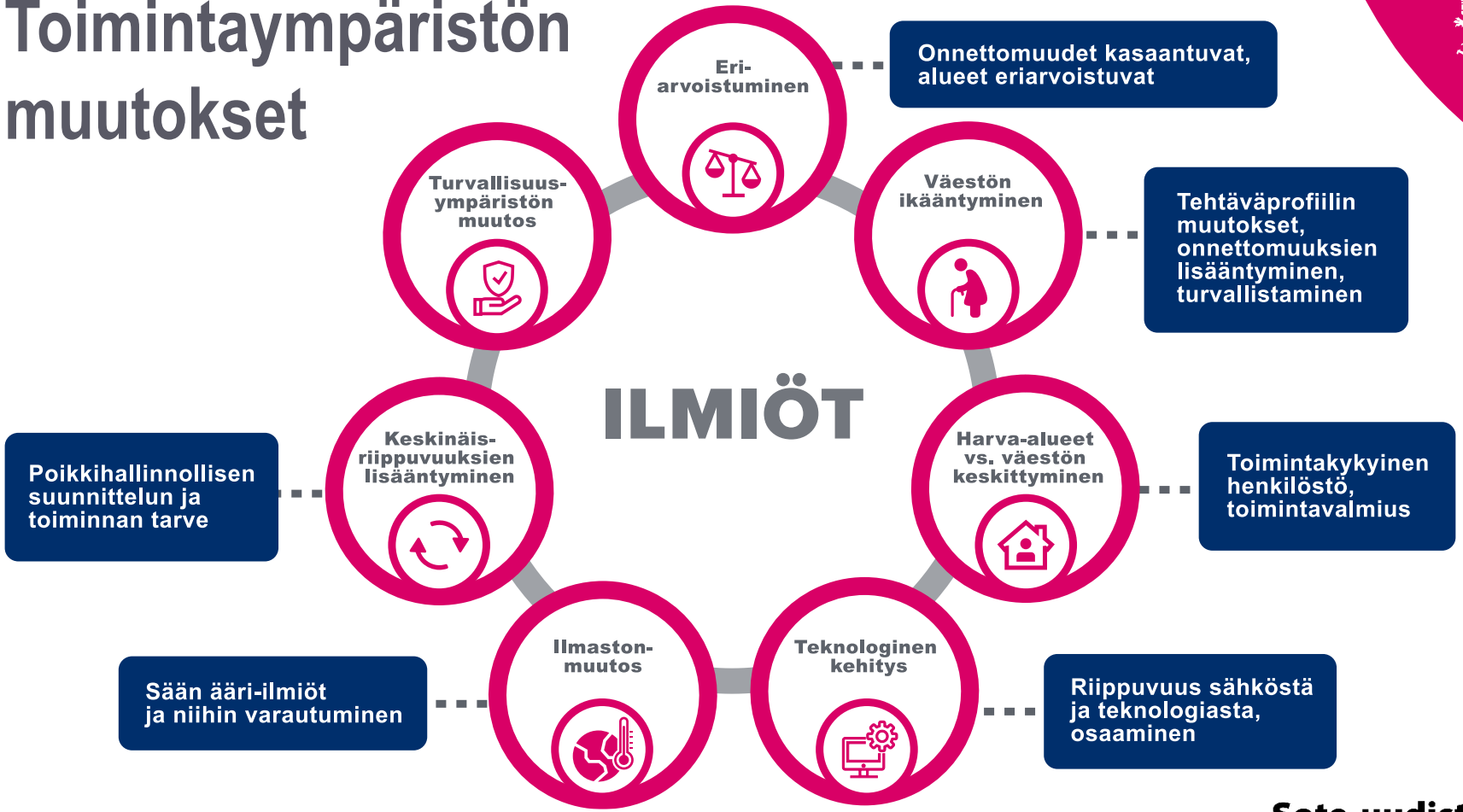

Pelastustoimen uudistuksen tavoitteet

Ihmisten ja yhteisöjen sekä koko yhteiskunnan turvallisuus paranee

Valta-kunnallisesti yhtenäinen ja häiriötön järjestelmä

Yhdenvertaiset laadukkaat sekä kustannus-tehokkaat palvelut

Yhden-mukaiset palvelut

Palvelut harva-alueilla ja kasvavissa keskuksissa

Ensihoito-palvelut koko maassa

Perustetaan johtaminen, ohjaus ja valvonta systemaattiseen tutkimus-, kehittämis- ja arviointitoimintaan

Hyvinvointialueet vastaavat pelastustoimen järjestämisestä

- Pelastustoimen järjestäminen siirtyy **hyvinvointialueille** ja **Helsingin kaupungille**, jotka järjestävät pelastustoimen omalla alueellaan
- Pelastustoimi on **erillinen, sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkainen** toimiala
- Mahdollistaa pelastustoimen toimimisen **ensihoitopalveluiden tuottajana**
- Mahdollistaa
  - **voimavarojen** ja **rahoituksen** kohdistamisen tunnistettujen kansallisten, alueellisten ja paikallisten riskien mukaisesti
  - merkittävien **toiminnallisten uudistusten** toteuttamisen
  - pitkällä aikavälillä **kustannusten kasvun hillintää**

Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle

Pelastustoimen suurimmat muutokset

- Pelastustoimen osalta **järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille** ja siirrytään **valtion talousarviorahoituksen** piiriin
- Uudellamaalla ja Pohjanmaalla toteutetaan **aluemuutoksia**
- Pelastustoimen **palveluita parannetaan** tehostamalla kansallista strategista ohjausta
- **Palvelujärjestelmän yhtenäisyyttä parannetaan** yhdenmukaistamalla palveluita

Henkilöstö, omaisuudet ja sopimukset

Pelastustoimen rahoitus

- Pelastustoimen **rahoitus jatkossa valtion budjetista**
- Rahoituksella varmistetaan
- pelastustoimen ja hätäkeskuksen **suorituskyky** ja **voimavarat**
- kyky vastata **kansallisiin**, **alueellisiin** ja **paikallisiin** riskeihin ja tarpeisiin
- Pelastustoimen **rahoitus määräytyy**
  - **asukasmäärän**
  - **asukastiheyden** ja
  - **riskitekijöiden** mukaan
- Pelastustoimen rahoitus otetaan huomioon maakuntarahoitusta koskevassa **siirtymätasauksessa** (7 vuotta)

Pelastustoimen rahoitus

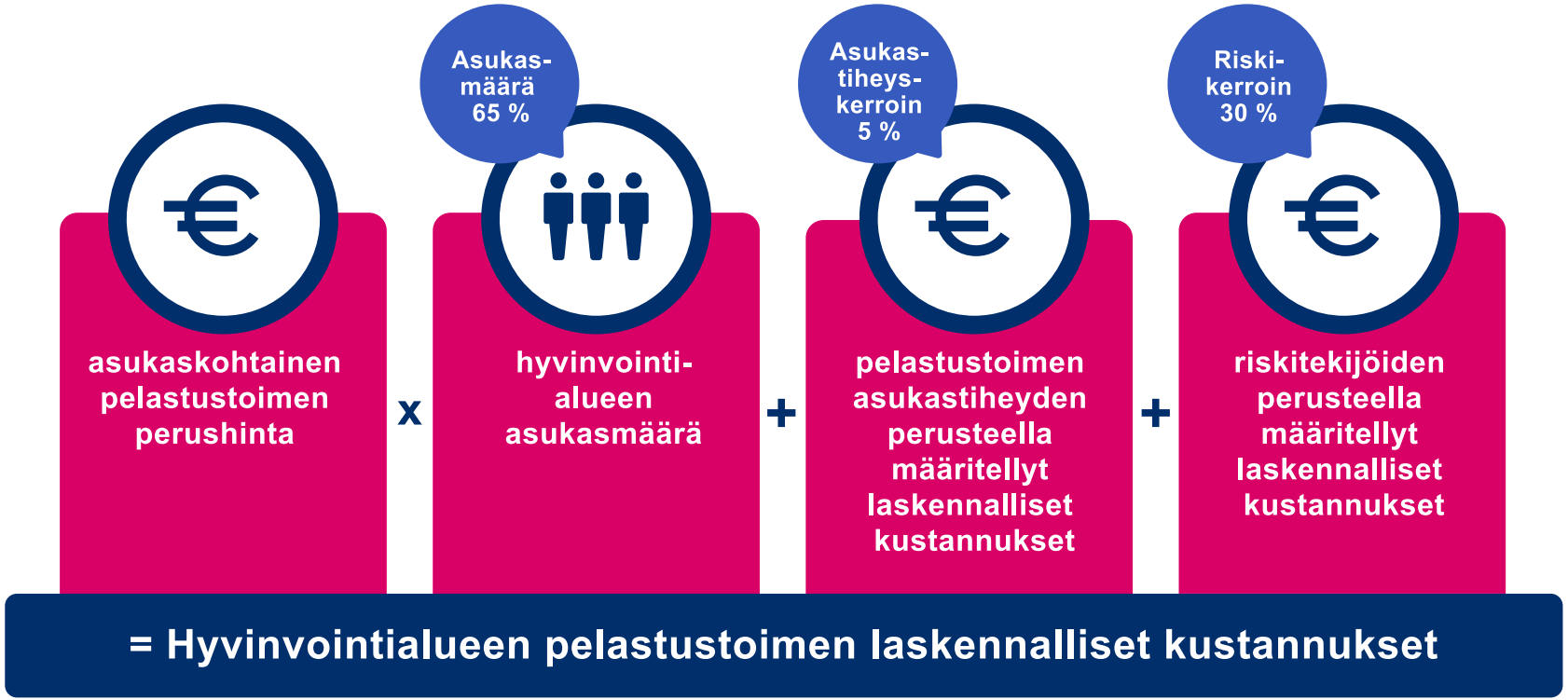

Pelastustoimen rahoituksen kriteereitä tarkastellaan uudelleen

- Pelastustoimen **riskikertoimien tekijät** ja niiden **painokertoimet** on otettu uudelleentarkasteluun

- Pelastustoimen tarveperusteena olevaa **pelastustoimen riskiarviointimallia kehitetään** pitkällä aikavälillä yhdessä alueen pelastustoimien kanssa

Uudistuksen toimeenpano

Sote-uudistus

Toimeenpano on jo käynnissä

- Varsinainen toimeenpano aloitettiin heti lakien voimaantulon jälkeen, vapaaehtoista valmistelua alueilla on tehty jo aiemmin
- Toimeenpanon tavoitteena on varmistaa, että muodostuvien hyvinvointialueiden kaikki keskeiset toiminnot ja palvelut toimivat asiakkaiden ja henkilöstön kannalta häiriöttä uudistuksen tullessa voimaan
- Toimeenpanolla huolehditaan:
  - Välttämättömien hallintorakenteiden perustamisesta, jotta hyvinvointialueet voivat käynnistää toimintansa
  - Välttämättömien johtamisjärjestelmien rakentamisesta sekä henkilöstön osaamisen, tietotaidon ja turvallisuudentunteen varmistaminen muutoksessa
  - Tietojärjestelmien ja digitaalisten palveluiden varmistamisesta nykyisten ja uusien järjestelmien osalta
  - Palvelutason säilymisen varmistamisesta siirtymävaiheen yli
  - Hyvinvointialueiden ja kuntien välisten toimivien yhteistyömuotojen ja yhdyspintojen rakentamisesta
  - Alueiden tukemisesta skaalattavien ratkaisujen kehittämisessä ja levittämisessä
  - Alueiden asukkaiden ja muiden sidosryhmien mukaan ottamisesta

Alueita tuetaan toimeenpanossa

- Toimeenpanoa tehdään tiiviissä yhteistyössä kaikkien alueiden kanssa.
- Alueellisen toimeenpanon tiekartta on tukemassa alueiden valmistelutyötä.
- Toimeenpano on organisoitu verkostoiksi alueiden laajan osallistumisen mahdollistamiseksi.
- Alueiden tilannekuvan avulla pystytään tunnistamaan toimenpanon riskit ja tarvittava tuki.
- Alueille myönnetään valtionavustusta voimaanpanolain mukaisten tehtävien hoitamiseksi. Uudistuksesta aiheutuu myös muutoskustannuksia, jotka korvataan eri toimijoille.
- Soteuudistus.fi –sivuilla on laaja tietopaketti toimeenpanosta ja vastauksia usein kysyttyihin kysymyksiin.

Hyvinvointialueiden käynnistyminen

- ensiaskeleet VATE:n asettamisen ja valtionavustusten näkökulmasta

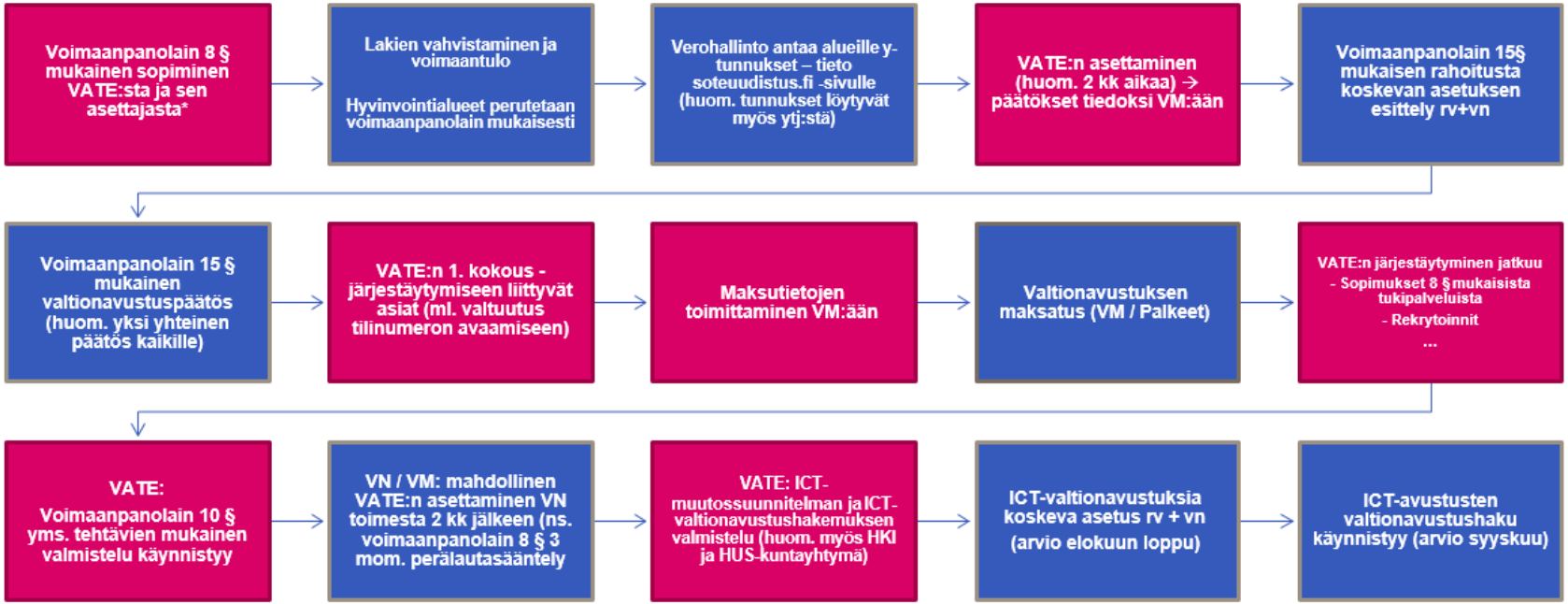

Ministeriössä tapahtuva valmistelu

Alueilla tapahtuva valmistelu

* Osalla alueista sopimiseen liittyvä prosessi käynnissä jo ennen lainsäädännön voimaantuloa

Väliaikainen toimielin (Vate)

- Hyvinvointialueen kunnat, perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistoiminta-alueet, sairaanhoitopiirit, erityishuoltopiirit ja alueen pelastustoimet sopivat väliaikaisen valmistelutoimielimen kokoonpanosta ja siitä, mikä viranomainen asettaa sen.
- Väliaikaisen toimielimen jäsenten tulee olla virkasuhteessa osapuoliin. Toimielimen johtama valmistelutoiminta rahoitetaan valtion rahoituksella.
- Väliaikainen toimielin nimetään sopimuksen mukaisesti mahdollisimman pian lain voimaantulon jälkeen, kuitenkin viimeistään 2 kk kuluttua. Jos väliaikaista toimielintä ei ole asetettu 2 kuukauden kuluessa, valtioneuvosto asettaa sen.
- Väliaikaisen toimielimen tehtävistä säädetään lailla. Vate johtaa hyvinvointialueen toiminnan ja hallinnon käynnistämisen valmistelua ja käyttää sitä koskevaa päätösvaltaa sekä vastaa tehtäviinsä liittyvästä puhevallan käyttämisestä aluevaltuuston toimikauden alkuun asti.
- Vate valmistelee asioita aluevaltuuston ratkaistavaksi. Se voi tehdä sopimuksia ja palkata henkilöstöä korkeintaan 31.12.2023 saakka.

Toimeenpanon kansallinen organisointi (1.9.2021 alkaen)

Sote-ministerityöryhmä
pj. perhe- ja peruspalveluministeri Kiuru, STM

Sote-uudistuksen johtoryhmä
pj. Osastopäällikkö Hakari, STM

Toimeenpanon koordinaatioryhmä
Ministeriöiden toimeenpanon koordinaatio ja viestintä
pj. Hakari STM

STM:n ja hallinnonalan toimeenpano

VM:n ja hallinnonalan toimeenpano

SM:n ja hallinnonalan toimeenpano

OM aluevaalien toimeenpano

Toimeenpanon vastuuhenkilöverkosto
pj. Hakari, STM

Valmisteluryhmät

Hallinto, talous ja tukipalvelut
pj. Ahonen, VM

Johtaminen ja osaaminen
pj. Kuopila, STM

Palvelujen järjestäminen
pj. Pöyhönen, STM

Yhdyspinnat
pj. Hätönen, STM

ICT
pj. Saario, STM

Muut verkostot ja valmisteluryhmät

Ohjelmat ja hankkeet mm. Tulevaisuuden sote-keskus, Toivo-ohjelma, RRF

KT:n toimeenpanon tuki

Toimeenpanon sidosryhmäverkosto
pj. Hakari, STM

Henkilöstöfoorumi
pj. Ojanen, VM

Toimeenpanon kuntaverkosto
pj. Kuntaliitto

Kuntaliiton muutostuki

Tehtävät 1/2

Sote-ministerityöryhmä Pj. perhe- ja peruspalveluministeri Kiuru, STM	Sote-ministerityöryhmä ohjaa sote- ja pelastustoimen uudistuksen toteuttamista ja toimeenpanoa. Sote-ministerityöryhmän jäseninä toimivat sote-uudistuksen keskeiset ministerit.
Sote-uudistuksen johtoryhmä Pj. Hakari, STM	Sote-uudistuksen johtoryhmän tehtävänä on johtaa uudistuksen virkavalmistelua ja koordinoida valmistelutyötä. Johtoryhmä toimii myös Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman ohjausryhmänä. Ryhmän jäseninä toimivat ministeriöiden keskeiset viranhaltijat.
Toimeenpanon koordinaatioryhmä Pj. Hakari, STM	Toimeenpanon koordinaatioryhmän tehtävänä on koordinoida ministeriöiden toimeenpanoa sote- ja pelastustoimen uudistuksen osalta. Tehtävänä on mm. uudistuksen kansallinen viestintä, vuorovaikutus ja alueiden ohjaus. Koordinaatioryhmä huolehtii ministeriöiden toimeenpanon tuen ja alueellisen valmistelun yhteensovittamisesta. Ryhmä valmistelee ja koordinoi sote-johtoryhmälle tuotavia ehdotuksia. Ryhmän muodostavat ministeriöiden ja THL:n toimeenpanosta vastaavat tahot. Jäseninä STM, VM, SM, OKM, TEM, THL
Toimeenpanon vastuuhenkilöverkosto Pj. Hakari, STM	Toimeenpanon vastuuhenkilöverkoston ja sen valmisteluryhmien tehtävänä on: • huolehtia alueellisen valmistelun tiekartan ja tilannekuvan laatimisesta ja ylläpitämisestä • valmistella järjestämisvastuun siirtoon liittyviä tehtäviä • vastata yhdyspintojen kehittämistyöstä • lisätä vuoropuhelua alueiden ja kansallisten toimijoiden kesken • vastata muista toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Toimeenpanon vastuuhenkilöverkosto osaltaan tukee sitä, että uudistuksen mukainen valmistelu etenee kaikilla alueilla. Verkoston muodostavat hyvinvointialueiden vastuuvalmistelijat, jokaiselta hyvinvointialueilta nimetään yksi varsinainen jäsen ja kaksi varajäsentä, joista toinen edustaa pelastustointa. Lisäksi verkoston toimintaan osallistuu THL:n, Kuntaliiton ja KT:n sekä ministeriöiden toimeenpanosta vastaavat viranhaltijat. Verkoston sihteeristönä toimii ministeriöiden toimeenpanon virkamiehet.

Tehtävät 2/2

Valmisteluryhmät 1. Hallinto, talous ja tukipalvelut 2. Johtaminen ja osaaminen 3. Palveluiden järjestäminen 4. Yhdyspinnat 5. ICT	Valmisteluryhmien tehtävänä on tukea toimeenpanon etenemistä alueilla ja kansallisesti. Kukin ryhmä vastaa osaltaan teemansa asioiden valmistelusta ja yhteydestä tiekarttaan. Valmisteluryhmien tehtävänä on myös tunnistaa kansallisten ja alueellisten toimijoiden yhteistyön kohteita sekä jakaa hyviä käytäntöjä. Lisäksi valmisteluryhmien kautta kerätään tietoa alueellisen tilannekuvan muodostamiseksi ja toimeenpanon etenemisen arvioimiseksi sekä toimeenpanoon liittyvien riskien ennakoimiseksi. Valmisteluryhmiin on kutsuttu mukaan edustajat jokaiselta hyvinvointialueelta. Yhdyspinta – valmisteluryhmässä on myös kunta- ja järjestökentän edustus. Linkki tiekarttaan
Toimeenpanon sidosryhmäverkosto Pj. Hakari	Verkosto seuraa ja arvioi omalta osaltaan toimeenpanon etenemistä. Verkoston osaamista voidaan hyödyntää valmisteluryhmien työskentelyssä ja verkosto voi tukea valmisteluryhmien työtä tekemällä selvityksiä ja tuottamalla toimeenpanoon tukimateriaalia. Verkoston jäseninä on uudistuksen toimeenpanon kannalta keskeiset toimijat.
Henkilöstöfoorumi Pj. Ojanen, VM	Tarkentuu lähiaikoina, kun valmistelu käynnistyy
Toimeenpanon kuntaverkosto Pj. Kuntaliitto	Verkoston työskentely keskittyy • hyvinvointialueiden toimeenpanon tukemiseen • kuntien muuttuvaan roolin sote- ja pelastustoimenuudistuksessa • hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyöhön. Verkosto seuraa ja arvioi omalta osaltaan toimeenpanon etenemistä. Verkoston osaamista voidaan hyödyntää valmisteluryhmien työskentelyssä ja verkosto voi tukea valmisteluryhmien työtä tekemällä selvityksiä ja tuottamalla toimeenpanoon tukimateriaalia. Verkoston jäseninä on kuntaverkostojen edustajat. Verkoston sihteeristön muodostavat ministeriöiden ja Kuntaliiton edustajat.

Alueellisen toimeenpanon tiekartta

Sote-uudistus

Hyvinvointialueiden toimeenpanon tueksi on laadittu tiekartta vuosille 2021-2023

- Tiekartta on laadittu sekä alueellisen että kansallisen toimeenpanon näkökulmasta ja ne tarjoavat tietoa mm. toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä, aikataulusta, lakien velvoitteista ja kansallisen tuen mahdollisuuksista.
- Tiekartat on rakennettu viiden valmisteluryhmän mukaisesti:
  - Hallinto, talous ja tukipalvelut
  - Johtaminen ja osaaminen
  - Palveluiden järjestäminen
  - Yhdyspinnat
  - ICT
- Kansallisen toimeenpanon tiekarttaan on koottu yhteen toimeenpanoon kytkeytyvien kansallisten toimijoiden (ministeriöt, laitokset, virastot ja DigiFinland Oy sekä alueet) valmistelut ja toimenpiteet.
- Alueellisen toimeenpanon tiekarttaan on koottu toimeenpanon kannalta keskeiset tehtävät alueiden näkökulmasta.
  - Tiekartat vaiheistavat hyvinvointialueiden toimeenpanon etenemisen kohdistuen erityisesti seuraaviin vaiheisiin:
    1. Hyvinvointialueiden väliaikaiset valmisteluelimet, lainsäädäntö voimaan
    2. Aluevaltuustot 1.3.2022 lähtien
    3. Järjestämisvastuu siirtyy hyvinvointialueille 1.1.2023

Alueellisen toimeenpanon tiekartta

- Alueellisen toimeenpanon tiekartassa on **kuvattu toimeenpanon eri vaiheisiin liittyvät tehtävät**.
- **Tiekartta toimii muistilistana alueille** ja se on laadittu yhdessä alueiden ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa valmisteluryhmissä kevään 2021 aikana.
- Tiekartta **muodostuu tehtäväkokonaisuuksista, niiden tehtävistä ja tarkemmista osatehtävistä**.
    - Osatehtävät on luokiteltu kriittisiin ja ei-kriittisiin. Kriittiset osatehtävät on toteutettava, jotta hyvinvointialueen toiminta voi käynnistyä aikataulun mukaisesti.
- Tiekarttaa **päivitetään tarpeen mukaan** toimeenpanon edetessä.
    - Syksyn 2021 aikana tullaan tarkentamaan erityisesti kriittisiä osatehtäviä paitsi aluevaltuustovaiheen myös järjestämisvastuun siirtymistä seuraavan vaiheen osalta.

Alueellisen toimeenpanon tiekartta muodostuu tehtäväkokonaisuuksista, tehtävistä ja osatehtävistä

Esimerkki Palveluiden järjestämisen –valmisteluryhmän näkökulmasta:

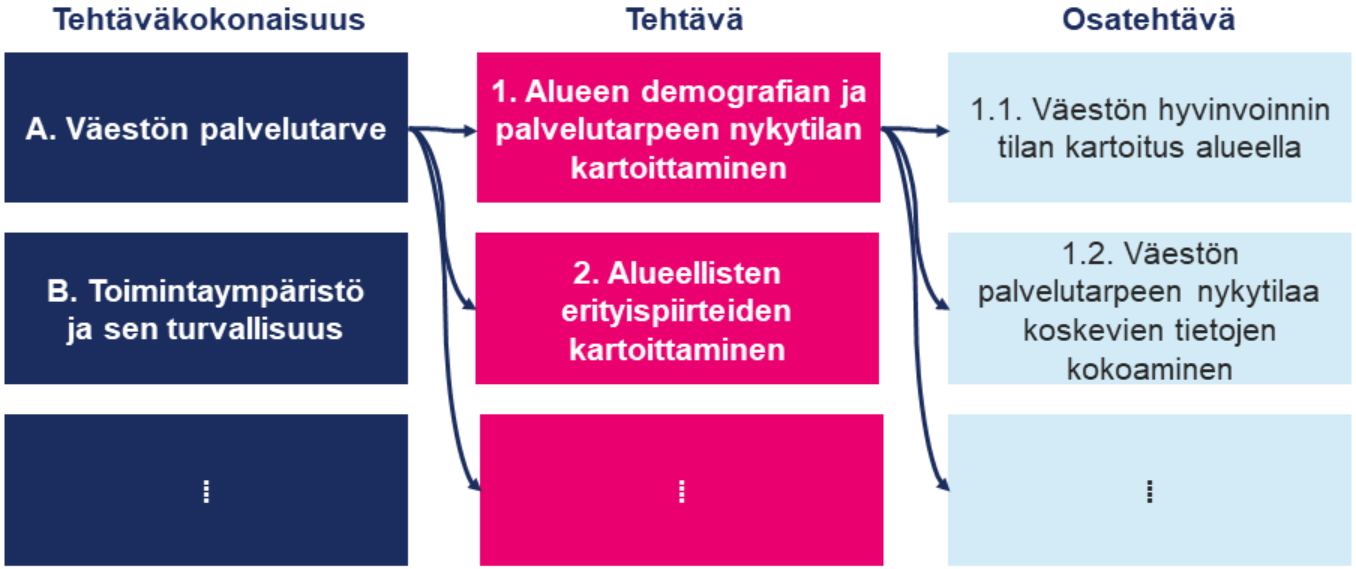

Alueellisen toimeenpanon tiekartta

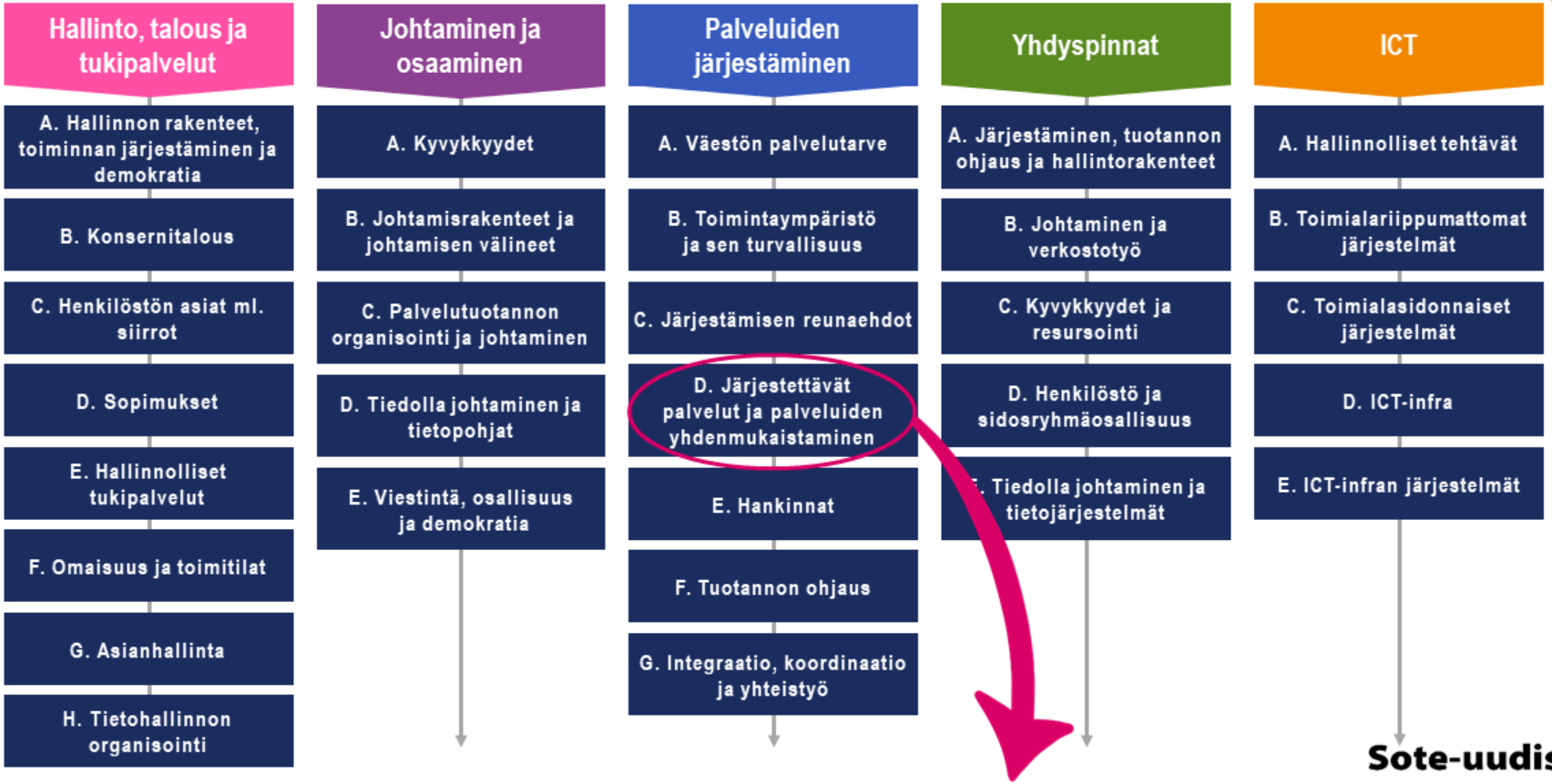

Sote-uudistus

D. Järjestettävät palvelut ja palveluiden yhdenmukaistaminen

1. Palveluvalikoiman, -tason ja -verkon nykytilan kartoitus ja yhdenmukaistuksen periaatteista päättäminen

- 1.1. Palveluvalikoiman, eri palveluntuottajien ja palveluverkon nykytilan kartoitus
- 1.2. Nykytilan arvio hoito- ja palveluketjuista
- 1.3. Terminologian ja käsitteiden yhdenmukaistaminen
- 1.4. Palvelukokonaisuuden, palveluverkon ja -ketjun määrittely
- 1.5. Konkreettinen kuvaus erilaisista sote- ja pela-palveluista, joista hyvinvointialue on järjestämisvastuussa
- 1.6. Päätös sote-palvelutasosta
- 1.7. Järjestäjälle kuuluvien viranomaistehtävien organisointi

2. Kriteerien nykytila ja yhtenäistäminen

- 2.1. Palvelukriteerien nykytilan kartoitus
- 2.2. Päätös palvelukriteereistä
- 2.3. Asiakasprosessien kuvaaminen: Miten tullaan asiakkaaksi ja millä perusteilla palvelu myönnetään
- 2.4. Kriteereihin perustuvien toimintaohjeiden päivittäminen / yhtenäistäminen palvelutuotannolle
- 2.5. Tukikriteerien määrittäminen

3. Tuotanto-tapojen valinta

- 3.1. Päätös siitä, mitä tuotetaan itse, mitä hankitaan
- 3.2. Tuotantotapojen yhdenmukaistami-nen (järjestelmät, palvelusetelien arvot ym.)
- 3.3. Palveluiden tuotanto- ja toteuttamistapojen määrittäminen

4. Asiakkuuksien hallinta

- 4.1. Siirtyvien asiakkuuksien "hallitun siirron suunnittelu"
- 4.2. Asiakasmaksujen määrittely
- 4.3. Asiakasohjaus-tapojen määrittäminen

5. Palveluiden saavutettavuuden periaatteiden määrittäminen

- 5.1. Palveluverkon ja palveluverkoston tarkastelu ja kehittäminen: Etäpalvelut, paikan päällä tarjottavat palvelut, erityisosaamista vaativat palvelut
- 5.2. Pelastustoimen palveluverkon suunnittelu

6. Tuottaja-verkoston kehittäminen

- 6.1. Alueellisen toimijaverkoston kartoittaminen ja kehittäminen
- 6.2. Monituottajuuden strateginen suunnittelu ja yritysyhteistyö
- 6.3. Markkinoiden muutosten seuraaminen, analysointi ja muutokseen reagointi

Syksyn työsuunnitelma

Sote-uudistus

Syksyllä toiminta kohdistuu erityisesti alueiden toimeenpanon tukeen ja etenemisen seurantaan

Tehtävät	Kuvaus	Toteutustapa	Kohderyhmät
Toimeenpanon tuki ja koordinointi	• Alueellisen toimeenpanon tuki ja koordinaatio (ml. alueiden välisen vertaistuen fasilitointi) • Kansallisen tiekartan seuranta	• Valmistelu-ryhmät ja niiden alaryhmät	• Hyvinvointialueet • Kunnat
Tilannekuvan laatiminen ja ylläpito	• Toimeenpanon aluekohtainen seuranta ja tukitarpeiden arviointi • Riskien tunnistaminen ja ennakointi	• Tilannekuvan ylläpito • Tilannekuva-keskustelu	• Hyvinvointialueet • Toimeenpanoa ohjaavat tahot • (Kunnat)
Alueiden tuki	• Alueille kohdennettu tuki tunnistettujen tarpeiden perusteella • Tulosten levittäminen muille alueille	• Konsulttituki, erillis-toimeksiannot	• Hyvinvointialueet
Kansallinen viestintä	• Kansallisen viestintämateriaalin tuottaminen sote-uudistuksesta sekä toimeenpanosta (ml. tilannekuva) alueilla hyödynnettäväksi	• Ministeriöiden viestintä-toimenpiteet	• Hyvinvointialueet • Kunnat • Asukkaat • Järjestöt, yritykset, ym.

Raportointi

Toimeenpanon koordinaatio-ryhmä

Sote-uudistuksen johtoryhmä

Sote-ministeri – työryhmä

Toimeenpanon vastuuhenkilö-verkosto

Toimeenpanon tuen keskiössä ovat keväällä käynnistyneet valmisteluryhmät ja niiden tueksi perustettavat ala- ja teemaryhmät

1. Valmisteluryhmät

1. Hallinto, talous ja tukipalvelut
2. Johtaminen & osaaminen
3. Palveluiden järjestäminen
4. Yhdyspinnat
5. ICT

- ***Tavoite tukea alueita toimeenpanossa ja tiekartan toteutuksessa fasilitoimalla alueiden välistä keskustelua ja jakamalla tietoa***

2. Valmisteluryhmiä tukevat teemaryhmät

1. Vaikuttavuusohjaus
2. Oppilashuolto
3. …

- ***Tavoite saada aikaan synergiahyötyjä valmistelussa tuottamalla tietoa toimeenpanon tueksi***
- ***Voidaan organisoida teemojen ympärille lyhyt- tai pidempi kestoisesti***
- *Ryhmien organisointi valmisteluryhmäkohtaisesti tai valmisteluryhmiä läpileikkaavasti*

3. Alueiden vertaistuen lisäämiseksi perustettavat alatyöryhmät

Esimerkiksi:
1. Uudenmaan alueet + HUS
2. Sote-kuntayhtymät
3. Sirpalealueet
4. …

- ***Tavoite ratkoa ajankohtaisia asioita muiden samassa tilanteessa olevien alueiden kanssa***
- Tuen avulla fasilitoidaan alueiden välistä työskentelyä pienryhmissä
- *Ryhmät toimivat kaikkia valmisteluryhmiä läpileikkaavasti*

4. Toimeenpanoon liittyvä muu valmistelu

Esimerkiksi:
1. Elintapa-asioihin/ hyvinvointiin liittyvä valmistelu (Yhdyspinnat, OKM)
2. Valvonta (Valvira)
3. Henkilöstöfoorumi
4. ..

- ***Tavoite integroida muissa verkostoissa sekä alueilla tapahtuva valmistelu valmisteluryhmien kanssa ja välttää siten päällekkäistä työtä ja jakaa tietoa eri tahoilla käynnissä olevasta valmistelusta***
- *Muiden toimijoiden koordinoimat ja operoimat verkostot ja foorumit*

STM, VM koordinoi

Erilaisia teema- ja alatyöryhmiä organisoidaan ketterästi alueiden tarpeiden pohjalta

Koskee erityisesti ryhmiä 2 ja 3

1. **Valmisteluryhmät**
   1. Hallinto, talous ja tukipalvelut
   2. Johtaminen & osaaminen
   3. Palveluiden järjestäminen
   4. Yhdyspinnat
   5. ICT

2. **Valmisteluryhmiä tukevat teemaryhmät**
   1. Vaikuttavuusohjaus
   2. Oppilashuolto
   3. …

3. **Alueiden vertaistuen lisäämiseksi perustettavat alatyöryhmät**

   Esimerkiksi:
   1. Uudenmaan alueet + HUS
   2. Sote-kuntayhtymät
   3. Sirpalealueet
   4. …

4. **Toimeenpanoon liittyvä muu valmistelu**

   Esimerkiksi:
   1. Elintapa-asioihin/ hyvinvointiin liittyvä valmistelu (Yhdyspinnat, OKM)
   2. Valvonta (Valvira)
   3. Henkilöstöfoorumi
   4. …

- Ideoiden koonti valmisteluryhmistä
- Käsittely toimeenpanon koordinaatioryhmässä
- Päätös perustettavista alatyöryhmistä
- Alatyöryhmien työskentelyn projektointi
- Toteutus
- Dokumentointi ja tulosten levittäminen

Valmisteluryhmien ja vastuuhenkilöverkoston aikataulu syksyllä 2021

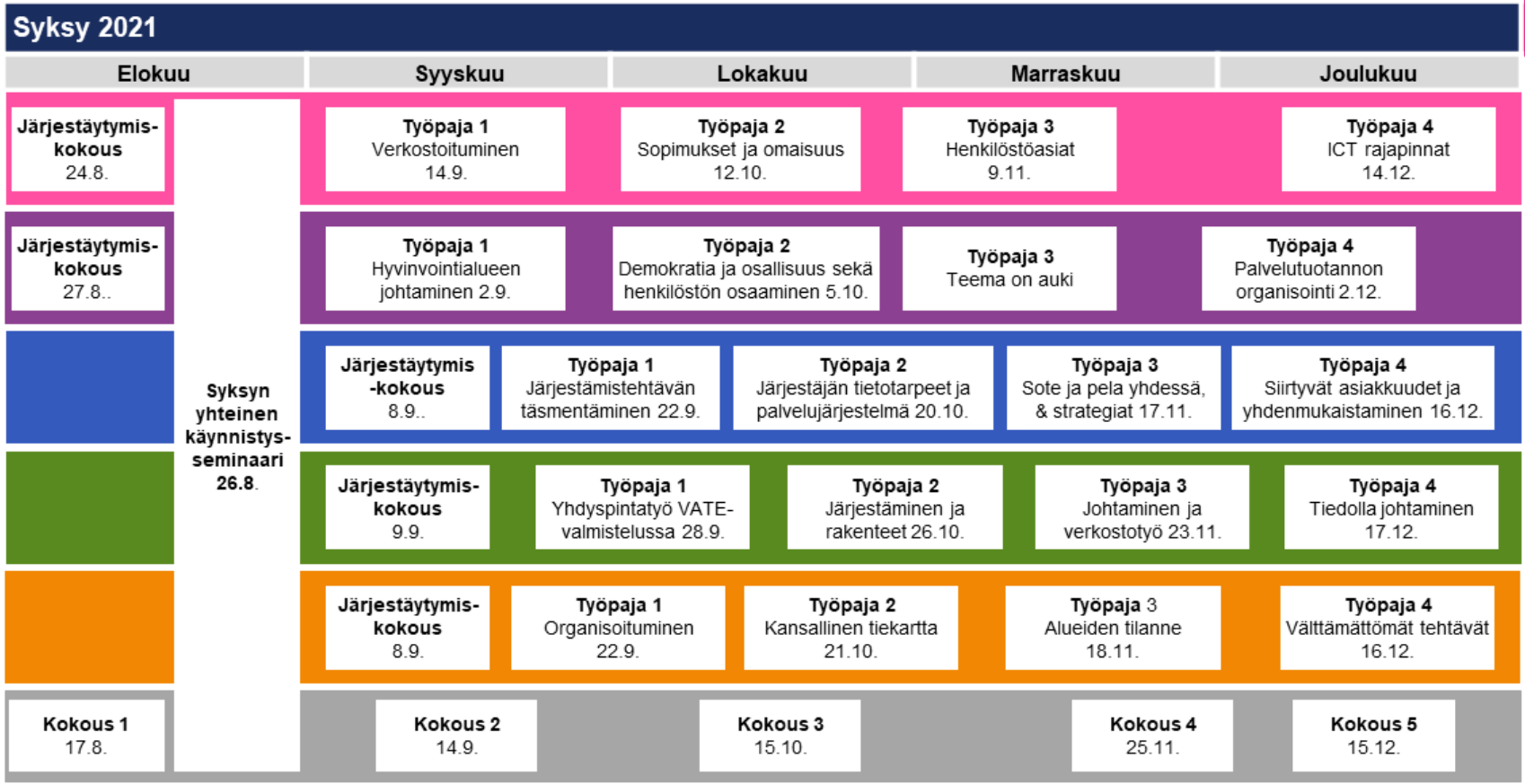

*Sisällöt tarkentuvat työskentelyn edetessä

Alueellinen tilannekuva

HUOM! Ennen seuraavien diojen esittämistä käy esityksessä läpi, mikä on tiekartta ja valmisteluryhmät (löytyvät aiemmilta dioilta)

Tilannekuvan yleisesittely

Tausta

- Tilannekuva kertoo **alueellisen toimeenpanon tiekartan mukaisesta etenemisestä alueella** sekä alueen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tilanteesta yleisemmin
- Alueiden tilannekuva rakennetaan yhteistyössä ministeriöiden, NHG:n, THL:n, KT:n ja Kuntaliiton kesken.

Tarkoitus

- Tilannekuva on osa uudistuksen toimeenpanon kokonaisarviointia ja sen tehtävä on tukea myös toimeenpanoon liittyvien **riskien hallinnassa ja ennakoinnissa**. Tilannekuvan avulla on tarkoitus tunnistaa alueelliset sekä kansalliset riskit ja kohdentaa tarvittaessa tukea näiden ratkomiseen.
- Tilannekuvan avulla **tuetaan alueita tehtävien toteuttamisessa ja haasteiden tunnistamisessa**.
- Tilannekuvan avulla **raportoidaan uudistuksen toimeenpanon tilanteesta** eri tasoille.

Tilannekuvan tuottaminen ja ylläpito

Tilannekuvan täyttäminen työkaluun (excel)

- Kootaan valmisteluryhmien kautta tietoa siitä, miten teemakohtainen (talous, johtaminen jne.) valmistelu etenee hyvinvointialueilla.
- Tilannekuvassa seurataan kriittisiä osatehtäviä
- Valmisteluryhmien jäsenet täyttävät tiedot kuukausittain

Tilannekuvakeskustelut

- Validoidaan täytetty tilannekuva ja käydään läpi tunnistettuja haasteita sekä esiinnousseita kysymyksiä
- Keskeistä luottamuksen, yhteistyön ja vuorovaikutuksen lisääminen alueiden ja ministeriöiden välillä
- Keskusteluita käydään säännöllisesti

Muu aineisto ja yhteistyö

- Tilannekuvakokonaisuudessa huomioidaan lisäksi muiden keskeisten tahojen, kuten THL:n, KT:n ja Kuntaliiton tuottama tieto sekä haetaan synergioita näiden kanssa

TILANNEKUVA HYVINVOINTIALUEIDEN TOIMEENPANOSTA

Tilannekuvan raportoinnin tasot

Tilannekuva alueittain

- Jokaisen alueen osalta oma tarkempi koonti
- Tieto tilannekuva-työkalusta, tilannekuvakeskusteluista ja muusta aineistosta

Tilannekuva valmistelu-ryhmittäin

- Koonti jokaisen valmisteluryhmän osalta
- Koontia hyödynnetään valmisteluryhmissä

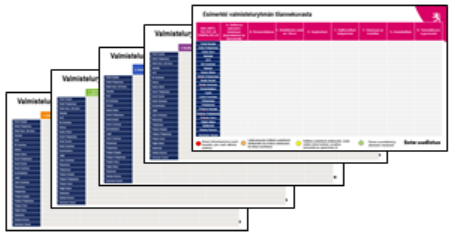

Kansallinen tilannekuva

- Alueellisen toimeenpanon kansallinen tilannekuva
- Raportoidaan eri tasoille ja julkaistaan uudistuksen nettisivuilla*

* https://soteuudistus.fi/alueiden-tilannekuva

Alueellisen toimeenpanon kansallinen tilannekuva

Hyvinvointialueet	Hallinto, talous ja tukipalvelut	Johtaminen ja osaaminen	Palveluiden järjestäminen	Yhdyspinnat	ICT
Etelä-Karjala					
Etelä-Pohjanmaa					
Etelä-Savo					
Helsinki					
HUS					
Itä-Uusimaa					
Kainuu					
Kanta-Häme					
Keski-Pohjanmaa					
Keski-Suomi					
Keski-Uusimaa					
Kymenlaakso					
Lappi					
Länsi-Uusimaa					
Pirkanmaa					
Pohjanmaa					
Pohjois-Karjala					
Pohjois-Pohjanmaa					
Pohjois-Savo					
Päijät-Häme					
Satakunta					
Vantaa-Kerava					
Varsinais-Suomi					

Alueella suuria haasteita

Lähikuukausien kriittisiä osatehtäviä aloittamatta tai uhkaa myöhästyä

Kriittisiä osatehtäviä aloittamatta, mutta näiden toteuttaminen voi jatkua tarkasteltavan ajankohdan yli

Etenee suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti

Erityinen huomio /riski/ nosto, joka kuvattu aluekohtaisessa koonnissa

Esimerkki valmisteluryhmän tilannekuvasta

HALLINTO, TALOUS JA TUKIPALVELUT	A. Hallinnon rakenteet, toiminnan järjestäminen ja demokratia	B. Konsernitalous	C. Henkilöstön asiat ml. Siirrot	D. Sopimukset	E. Hallinnolliset tukipalvelut	F. Omaisuus ja toimitilat	G. Asianhallinta	H. Tietohallinnon organisointi
Etelä-Karjala								
Etelä-Pohjanmaa								
Etelä-Savo								
Helsinki								
HUS								
Itä-Uusimaa								
Kainuu								
Kanta-Häme								
Keski-Pohjanmaa								
Keski-Suomi								
Keski-Uusimaa								
Kymenlaakso								
Lappi								
Länsi-Uusimaa								
Pirkanmaa								
Pohjanmaa								
Pohjois-Karjala								
Pohjois-Pohjanmaa								
Pohjois-Savo								
Päijät-Häme								
Satakunta								
Vantaa-Kerava								
Varsinais-Suomi								

Ei ajankohtaisia kriittisiä osatehtäviä tai niiden statusta ei ole täytetty

Alueella suuria haasteita

Lähikuukausien kriittisiä osatehtäviä merkittävästi aloittamatta tai ne uhkaavat myöhästyä

Osatehtäviä vielä merkittävästi aloittamatta, mutta näissä toteuttaminen voi myös jatkua tarkasteltavan ajankohdan yli

Suurin osa tehtävistä etenee suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti

Erityinen huomio/riski/nosto, joka kuvattu aluekohtaisessa koonnissa

Aluekohtainen tilannekuva (luonnos): Alue X

Tilannekuvassa tarkastellaan kriittisiä osatehtäviä ja x/202x tilannekuvassa tarkasteltavana ajankohtana xx-xx

Hallinto, talous ja tukipalvelut	Johtaminen ja osaaminen	Palveluiden järjestäminen	Yhdyspinnat	ICT
Tarkempi kuvaus tilanteesta.	Tarkempi kuvaus tilanteesta.	Tarkempi kuvaus tilanteesta.	Tarkempi kuvaus tilanteesta.	Tarkempi kuvaus tilanteesta.

- Ei ajankohtaisia kriittisiä osatehtäviä tai niiden statusta ei ole täytetty
- Alueella suuria haasteita
- Lähikuukausien kriittisiä osatehtäviä merkittävästi aloittamatta tai ne uhkaavat myöhästyä
- Osatehtäviä vielä merkittävästi aloittamatta, mutta näissä toteuttaminen voi myös jatkua tarkasteltavan ajankohdan yli
- Suurin osa tehtävistä etenee suunnitellusti ja aikataulun mukaisesti
- Erityinen huomio/riski/nosto, joka kuvattu aluekohtaisessa koonnissa

Aluekohtainen tilannekuva (luonnos): Alue X

Tilannekuvassa tarkastellaan kriittisiä osatehtäviä ja x/202x tilannekuvassa tarkasteltavana ajankohtana xx-xx

Muut esille nousseet huomiot valmistelutilanteesta, toiveet kansallisen tason tuelle, tunnistetut riskit jne. (täydennetään myös tilannekuvakeskustelun pohjalta):

- *Huomio:*
- *Toive:*
- *Riski:*

VATEn kokoonpano ja rooli

- *Esim. Onko kokoustava / työtä tekevä / hybridi*
- *Vaten hallinnollinen organisaatio:*
- *Jäseniä:*
- *Jaostoja tai työryhmiä?*

Mediaseuranta

- *Viimeaikoina mediaseurannassa esiintyneet julkaisut*
-

Tilannekuvan tuottaminen syksyllä 2021

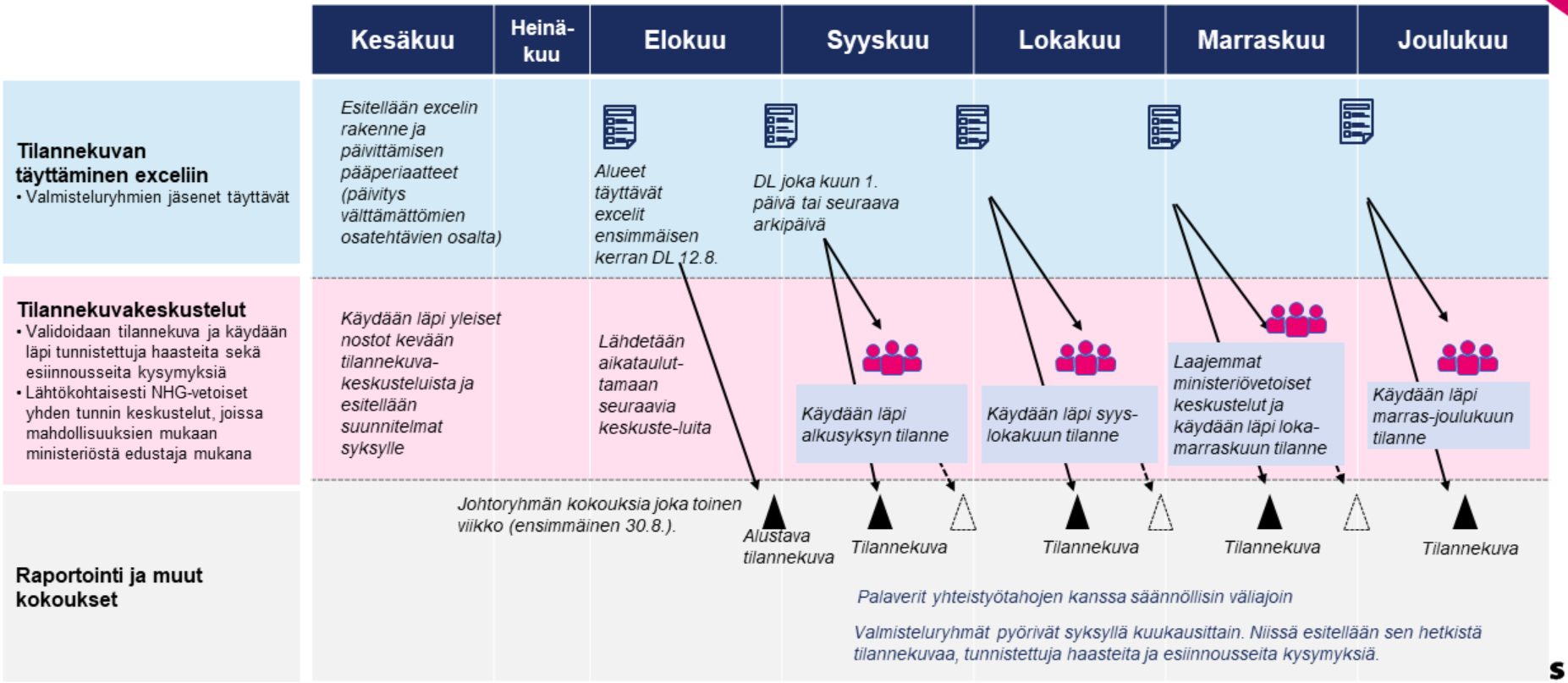

Kiitos!

soteuudistus.fi

#sote #soteuudistus

Sote-uudistus